

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
සන්නිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව

තරඟන

31 ඔෆෆ 5-6 කලාප 2012 මැයි - ජූනි

කාලබදු සරණය

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ සමාජ හා ආර්ථික විද්‍යා ද්විමාසිකය

සමහර සටහන්

අතැති මුදල් ගෙවා එකවර ම යන්ත්‍රයක්, වාහනයක් මිල දී ගන්නේ නම් එහි සන්නකය වී සමග ම මිල දී ගන්නා හට හිමි වෙයි. සේවා ගාස්තු, මූල්‍ය ගාස්තු, පොලී ගෙවීම් ආදියෙන් හිඳහස් බැවින්, එවැනි සන්නක කරගැනීමේ අවම පිරිවැය සහිත ක්‍රමය විය බවට වාදයක් නැත. එහෙත් යන්ත්‍රයක, වාහනයක සේවය සලසා ගැනීමේ දී සලකා බැලිය යුත්තේ එම කරුණු පමණක් ම ද? විය වී සේ නො වේ. මෙ වැනි කරුණක දී සලකා බැලිය යුතු වෙනත් කරුණු ද බොහෝමයකි.

එක්වර ම කෙරෙන මිල දී ගැනීමක් නිසා, වෙනත් කාර්යයකට යෙදිය හැකි කාරක ප්‍රාග්ධනය හීන වී යයි. එ වැනි මිල දී ගැනීමක් නිසා දුර්වල වත්කමක් ක්ෂණයකින් ස්ථාවර වත්කමක් බවට පෙරළෙයි. ඒ හේතුවෙන්, ව්‍යාපාරයක ශක්තිය පෙන්නුම් වන අතර මෙහෙයුම් අනුපාත දුර්වල කෙරෙයි. මෙ වැනි කරුණු නිසා, එක්වර ම මිල දී ගැනීමක් නො කොට විකල්ප කරා යොමුවීමේ ප්‍රවණතාවක් දක්නට වෙයි. ඒ සඳහා විවර වූ ක්‍රමවේදයන් ගේ හිඟයක් ද නැත.

කල්බදු පදනමින් යන්ත්‍ර හා උපකරණ මිල දී ගැනීම එ වන් එක් ක්‍රමයකි.

ක්ෂණික මිල දී ගැනීමක දී නො ලැබෙන වාසි ගණනාවක් ම කල්බදු ක්‍රමය ඔස්සේ හිමි වෙයි. එ මඟින් ලැබෙන මුල් ම ප්‍රතිලාභය වන්නේ වටිනාකමින් සුළු ප්‍රතිශතයක් වැය කොට අදාළ උපකරණය, යන්ත්‍රය භාවිතයට අවස්ථාව හිමිවීම යි. එ සේ ම, විය භාවිතය තුළින් උපයා පිරිවැය පියවාලීමේ අවස්ථාව ද එ මඟින් හිමිවෙයි. තව ද, අවශ්‍ය වීමක දී භාවිතය අත්හැර

ආපසු ලබාදීමේ ඉඩකඩ ද පවතියි. මුදල් ප්‍රවාහ ආගලනය ශක්තිමත් කිරීම, මූල්‍ය කළමනාකරණය විධිමත් කිරීම, කාර්යාල කටයුතු අවම වීම හේතු කොටගෙන උදාවිය හැකි අයවැය, පොත් තැබීම් සහ ගිණුම් කටයුතු සරල වීම ද මෙම ක්‍රමයේ ප්‍රතිලාභ ගොන්න තුළට ලා සැලකිය හැකි ය.

මෙම වාසි හේතු කොටගෙන ම කල්බදු වෙළෙඳපොළ ද අතු පතර විහිදී වැඩී ගොස් තිබේ. සමාජයේ ඉහළ සිට පහළට ම එහි සේවය ලබන්නේ වෙත්. ඒ හේතුව නිසා, කල්බදු වෙළෙඳපොළෙහි තරගකාරීත්වය ද, වියට අලුතින් පිවිසෙන්නෝ ද වැඩී වී තිබේ. එම වෙළෙඳපොළ නියාමනයටත් විධිමත්කිරීමටත් යාන්ත්‍රණයක් ගොඩනගා ඇත්තේ ද එ හෙයිනි.

මෙ රට කල්බදු වෙළෙඳපොළ නියාමනයේ වගකීම පැවැරී ඇත්තේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට ය. ඒ, 2000 අංක 56 දරන කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත යටතේ ය. එ හෙයිනි, කල්බදු වෙළෙඳපොළ පිළිබඳ ව විධිමත් දැනුමක් සමාජය වෙත පිරිනැමීමේ වගකීම ද මහ බැංකුව සතු වෙයි. මෙ වර "සටහන" මඟින් ඒ සඳහා මුල පිරීමක් සිදු කොට තිබේ. ඒ, කල්බදු මූල්‍යකරණය පිළිබඳ විස්තරාත්මක හැඳින්වීමක් පාඨක ඔබ හමුවේ ගෙන හැර දැක්වීමෙනි. එම ලිපිය මඟින් කල්බදු මූල්‍යකරණයේ මූලිකාංග ද, ඒ සඳහා සම්බන්ධ වන පාර්ශ්වයන් ගේ කාර්යයන්ගේ ද පැහැදිලි කොට තිබේ. තව ද, කල්බදු ගිවිසුමකට එළැඹීමේ දී මහජනතාව විසින් දැනගත යුතු කරුණු සමූහයක් ද එහි විස්තර කොට තිබේ.

අප රටෙහි මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාව පවත්වාගෙන යෑම සඳහා සම්පූර්ණ කළ යුතු මූලික ම අවශ්‍යතාවක් වනුයේ ජනතාව ගේ මූල්‍ය සාක්ෂරතාව ඉහළ නැංවීමට ක්‍රියාකිරීම යි. කල්බදු වෙළෙඳපොළ පිළිබඳ ව ලබාදෙන මෙම දැනුම ඒ සඳහා අත්වැරක් වනු නිසැක ය.

සටහන

ISSN 1391-3697

2012 මැයි / ජූනි

පිටපතක මිල : රු. 10.00
 වාර්ෂික දායකත්වය : රු. 240.00 (තැපැල් ගාස්තු ද ඇතුළත්ව)
 සන්නිවේදන අධ්‍යක්ෂ, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව හමට ලියන ලද මුදල් ඇණවුම්/වෙක්පත් පහත සඳහන් ලිපිනයට එවීමෙන් "සටහන" තැපෑලෙන් ගෙන්වා ගත හැකි ය.

අධ්‍යක්ෂ
 සන්නිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව
 ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
 තැ. පෙ. 590, කොළඹ

ලිපි යොමුව	පිටුව
කල්බදු මූල්‍යකරණ	3
ස්ථායී මූල්‍ය පද්ධතියක්	7
ජනගහනය වියපත්වීමේ ආර්ථික හා සමාජයීය ප්‍රතිඵලය	13
සංචිත වත්කමක් ලෙස රන්	19

"සටහන" සඟරාවෙහි පළවන අදහස් ඒ ඒ ලේඛකයන් ගේ අදහස් මිස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අදහස් නොවිය හැකි ය.

කල්බදු මූල්‍යකරණය

පිළිබඳ හැඳින්වීමක්

සී. එස්. ගුණවර්ධන

ජ්‍යෙෂ්ඨ සහකාර අධ්‍යක්ෂක,
බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අධීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව

වර්තමානයේ ආයතන විසින් සපයනු ලබන ණය පහසුකම් අතර කල්බදු පහසුකම (Lease) වැදගත් තැනක් ගනී. ශ්‍රී ලංකාවේ ව්‍යාපාර ක්ෂේත්‍රය දෙස බලන විට කල්බදු ක්‍රමය යටතේ සහ කුලී පිට ගැනුම් ක්‍රමය යටතේ වාහන, උපකරණ වැනි හිඟවල දේපල ලබාගැනීම සඳහා මහජනතාව යොමුවීම බහුල ව දක්නට ලැබේ.

කල්බදු ලෙස හඳුන්වන්නේ යම් පාර්ශ්ව දෙකක් අතර ඇතිවන ගිවිසුම්ගත ගනුදෙනුවකි. එහි එක් පාර්ශ්වයක් අදාළ උපකරණයේ අයිතිකරු ද අනෙක් පාර්ශ්වය උපකරණය භාවිතා කරන්නා ද වේ. මෙම ගිවිසුම කිසියම් නියමිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා ඇතිකර ගනී. එම කාලය තුළ දී උපකරණයේ අයිතිකරු විසින් තම උපකරණයේ අයිතිය සහ භාවිතය අනෙක් පාර්ශ්වය වෙත වාරික ගෙවීමකට යටත් ව ලබා දෙනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ කල්බදු පහසුකම් පාර්ශ්ව විසින් ඇතිකර ගන්නා කල්බදු ගිවිසුම් වර්ග දෙකකට බෙදා දැක්විය හැක. එනම්, මෙහෙයුම් කල්බදු (Operating Lease) සහ මූල්‍ය කල්බදු (Finance Lease) වශයෙනි. කල්බදු මූල්‍යකරණය වශයෙන් ද හැඳින්වෙන්නේ මෙම දෙවන වර්ගය යි.

මෙහෙයුම් කල්බදු

මෙහෙයුම් කල්බදු ක්‍රමය මෑත දී ශ්‍රී ලංකාවට හඳුන්වාදෙනු ලැබුවකි. එහි දී උපකරණයේ සන්තකය සහ එහි භාවිතය අනෙක් පාර්ශ්වය වෙත කෙටිකාලීන ව බද්දට ලබා දෙයි. ඒ සම්බන්ධයෙන් ලැබෙන දීමනා (උදා: රක්ෂණ දීමනා) හිමිවන්නේ උපකරණයේ අයිතිකරුට ය. එ සේ ම, ඒ හා සම්බන්ධ පිරිවැය (උදා: හඩත්තු පිරිවැය) අයිතිකරු විසින් දැරිය යුතු වෙයි.

කල්බදු මූල්‍යකරණය

මෙය ශ්‍රී ලාංකික ව්‍යාපාර ක්ෂේත්‍රය තුළ බෙහෙවින් ප්‍රචලිත ගනුදෙනු ක්‍රමයකි. මූල්‍ය කල්බදු ගිවිසුම් ඇති කරගනු ලබන්නේ අවුරුද්දකට හෝ අඩු කාලයක් වෙනුවෙනි. මේ සඳහා පාර්ශ්ව තුනක් සම්බන්ධ වෙයි.

1. බදු ගැනුම්කරු (Lessee)
2. බදු දීමනාකරු (Lessor)
3. සැපයුම්කරු (Supplier)

බදු ගැනුම්කරු සහ දීමනාකරු අතර එකඟතාව මත සැපයුම්කරු තෝරා ගනු ලැබෙයි. බදු දීමනාකරු කරන්නේ ගැනුම්කරු විසින් අදාළ සැපයුම්කරුගෙන් ලබාගන්නා උපකරණය වෙනුවෙන් අවශ්‍ය කෙරෙන මූල්‍ය පහසුකම සලසාදීම ය. මෙහි දී උපකරණයේ සම්පූර්ණ මිල හෝ එයින් කොටසක් හෝ මූල්‍ය පහසුකමට සලකා බැලෙයි. උපකරණයේ අයිතිය හා භාවිතය ගැනුම්කරුට හිමිවීම සඳහා කාලයක් ගත වන අතර එම කාල පරිච්ඡේදයේ දී ගැනුම්කරු විසින් දීමනාකරුට ගෙවිය යුතු ණය වාරිකය ගැන ද එකඟතාවකට දෙපාර්ශ්වය විසින් ව්‍යුහගත වෙයි. උක්ත එකඟතා සියල්ල ආවරණය කෙරෙන ගිවිසුම්ගත ගනුදෙනුවක් ලෙසින් කල්බදු මූල්‍යකරණය හඳුන්වා දිය හැකි ය.

කල්බදු මූල්‍යකරණ ගිවිසුමක පාර්ශ්වකරුවන්

1. බදු දීමනාකරු

කල්බදු යටතේ උපකරණයක සන්තකයේ හා භාවිතයේ අයිතිය බදු ගැනුම්කරු වෙත පවරන තැනැත්තා බදු දීමනාකරු ය. ඔහු අදාළ උපකරණයේ අයිතිකරු වේ. උදා: ලියාපදිංචි කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතන.

2. බදු ගැනුම්කරු

කල්බදු යටතේ උපකරණයක් සන්තකයේ හා භාවිතයේ අයිතිය අත්කර ගනු ලබන තැනැත්තා බදු ගැනුම්කරු ය. උදා: පාරිභෝගිකයා

3. සැපයුම්කරු

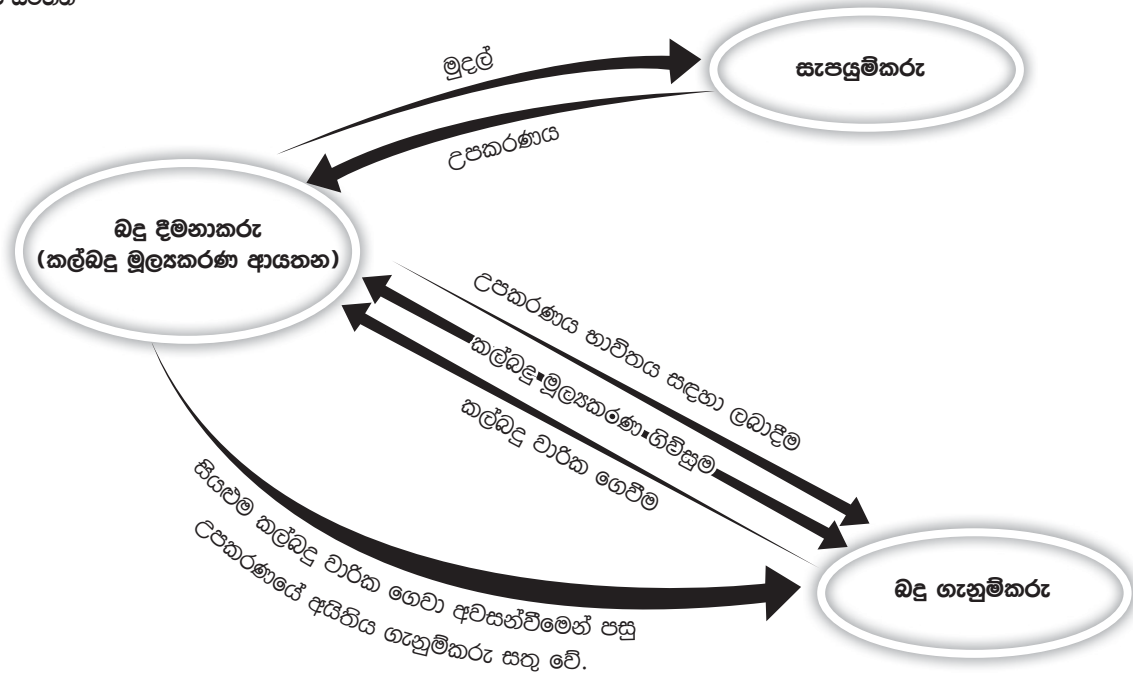
කල්බදු මූල්‍යකරණ කාර්යය සඳහා උපකරණ සපයන තැනැත්තා අදහස් වේ. උදා: වාහන, යන්ත්‍ර වැනි උපකරණ සපයන ආයතන.

කල්බදු මූල්‍යකරණ ක්‍රියාවලිය 1 වන රූපසටහනෙන් දක්වා ඇත.

කල්බදු මූල්‍යකරණ ව්‍යාපාරයට අදාළ නීතිමය පසුබිම

- 2011 අංක 42 දරන මුදල් ව්‍යාපාර පනත යටතේ බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්
- නියමිත පරිදි අවම හිකුත් කළ හා ගෙවා නිම් ප්‍රාග්ධනය ඇති, 2007 අංක 7 දරන සමාගම් පනත යටතේ සංස්ථාපනය කරන ලද පොදු සමාගම්

1 වන රූප සටහන

2000 අංක 56 දරන කල්බදු මූල්‍යකරණ පනතේ විධිවිධානයන් අනුව, කල්බදු මූල්‍යකරණ ව්‍යාපාර කටයුතු කරගෙන යාම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙන් ලියාපදිංචි සහතිකයක් ලබා තිබීම අනිවාර්ය වේ. එ සේ වුව ද, මෙහෙයුම් කල්බදුකරණයේ නිරත වීම සඳහා එ වැනි ලියාපදිංචි සහතිකයක් අවශ්‍ය නො වේ.

කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත යටතේ ලියාපදිංචිය සඳහා සුදුසුකම් ලැබිය හැකි ආයතන

- 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනත යටතේ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු හෝ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු

පොදු සමාගමක පැවතිය යුතු අවම හිකුත් කළ හා ගෙවා නිම් ප්‍රාග්ධනය පනත පරිදි වේ.

අවම හිකුත් කළ හා ගෙවා නිම් ප්‍රාග්ධනය (රුපියල් මිලියන)	දින
75	2010.12.31 දක්වා
100	2011.01.01 සිට
150	2012.01.01 සිට
200	2013.01.01 සිට
250	2014.01.01 සිට
300	2015.01.01 සිට

කල්බදු මූල්‍යකරණ ව්‍යාපාර කටයුතුවල හියුතූ වීම සඳහා කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත යටතේ ආයතන 72 කට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ලියාපදිංචි සහතික ලබාදී ඇති අතර මේ යටතට බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු 13 ක් ද විශේෂිත බැංකු 6 ක් ද බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් 40 ක් ද පොදු සමාගම් ලෙස සංස්ථාපිත සමාගම් 13 ක් ද ඇතුළත් වේ. පොදු සමාගම් ලෙස ලියාපදිංචි සහතික ලබාගන්නා ආයතන විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ.

කල්බදු මූල්‍යකරණ ගිවිසුම යටතේ ලබාගත හැකි උපකරණ

කල්බදු මූල්‍යකරණ ගිවිසුම යටතේ ලබාගන්නා උපකරණය ආර්ථික වශයෙන් අවුරුදු එකකට වඩා වැඩි වුවද පිටිත කාලයක් ඇති යම් ස්පෘශ්‍ය වත්කමක් ලෙස අදහස් වන අතර ඉඩමක් හෝ නිශ්චල දේපලක් මත වත්කම් වියට ඇතුළත් නොවේ. ඒ අනුව, ඉඩම් සඳහා කල්බදු මූල්‍යකරණ ගිවිසුම ඇතිකර ගැනීමට අවසරයක් නැත.

බදු දීමනාකරු ගේ කාර්යය

කල්බදු මූල්‍යකරණ ගිවිසුමක් යටතේ සපයන ලද උපකරණවල නිරවුල් හා සාමාන්‍ය සන්නිකය බදු ගැනුම්කරුට ඇති අතර, ඒ අයිතිය දීමනාකරු විසින් ආරක්ෂා කළ යුතු ය.

බදු ගැනුම්කරු ගේ කාර්යය

- උපකරණය සපයනු ලබන අවස්ථාවේ එකඟ වූ කාර්යය සඳහා භාවිතා කළ යුතු ය.
- උපකරණය වෙනස් කිරීමකට ලක් නො කොට විය භාරදුන් තත්ත්වයෙන් ම තබාගැනීම.
- උපකරණයට අදාළ ව කල්බදු මූල්‍යකරණ වාරික මුදල අදාළ දිනට ගෙවීම.
- උපකරණයේ භාවිතය අවසරයකින් තොර ව තෙවන පාර්ශ්වයක් වෙත නො පැවරීම.
- රක්ෂණ වාරික හියමිත පරිදි ගෙවීම.

කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත යටතේ බදු දීමනාකරු සමඟ ගිවිසුමක් ඇති කර ගැනීමේ දී මහජනතාව දැනගත යුතු කරුණු

- කල්බදු මූල්‍යකරණ පනසුකම ලබාගන්නේ ලියාපදිංචි කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතනයකින් ද යන වග
- කල්බදු ගිවිසුමේ පිටපතක් තමා කැමති භාෂාවකින් ලබාගත හැකි බව
- ගිවිසුමේ කොන්දේසි කියවා බැලිය යුතු බව
- ගෙවිය යුතු වාරික හෝ මාසික බදු වාරිකය, ගෙවිය යුතු දිනය, ගෙවිය හැකි ස්ථාන
- අමතර සේවා ගාස්තු, රක්ෂණ වාරිකයක වටිනාකම, ගෙවිය යුතු ආකාරය සහ ගිවිසුමේ දී අදාළ වන කොන්දේසි

- බදු වාරිකය ගණනය වන ආකාරය
- බදු වාරික ගෙවීම පැහැර හැරීමෙන් පසු අය කරන දඩ පොලිය සහ විය ගණනය කරන ආකාරය
- බදු ගිවිසුම කලින් ගෙවා නිම කිරීමට අදාළ ගෙවීම් සහ කොන්දේසි
- උපකරණය නැවත අත්පත් කර ගැනීමේ දී අදාළ වන කොන්දේසි සහ බදු දීමනාකරු විසින් අනුගමනය කරන ක්‍රියාපටිපාටිය
- උපකරණයට අදාළ ව ගෙවිය යුතු බදු

කුලී සින්නක්කර

කුලී සින්නක්කර යනු උපකරණය කුලී පදනම මත ලබා දීමයි. කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමක දී ප්‍රකාශිත බදු මිලකට උපකරණයක් කුලියට ගැනීමට ගැනුම්කරු එකඟ වේ. උපකරණය මිල දී ගැනීමට ඇති කැමැත්ත මෙන් ම, මුල් මුදල සහ පොලිය වාරික වශයෙන් ආපසු ගෙවීම ද ගිවිසුමට ඇතුළත් වේ. මෙම ගනුදෙනුවේ දී, කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම අත්සන් කළ වනා ම උපකරණය ගැනුම්කරු අත්පත් කර ගනී. එ සේ වුව ද එහි නීත්‍යානුකූල අයිතිය හිමිවන්නේ අවසාන වාරිකය ගෙවීමෙන් පසුවයි.

කල්බදු මූල්‍යකරණය කුලී සින්නක්කරවලින් වෙනස් වන්නේ කෙසේ ද?

කුලී සින්නක්කර ව්‍යාපාරය සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ලියාපදිංචිය අවශ්‍ය නො වන අතර විය ශ්‍රී ලංකාවේ ඕනෑ ම ආයතනයකට 1982 අංක 29 දරන පාරිභෝගික ණය පනත යටතේ නිරත විය හැකි ය. කල්බදු මූල්‍යකරණ ගිවිසුමක දී අදාළ උපකරණයේ පරම අයිතිය අදාළ වාරික ගෙවීම අවසානයේ දී බදු ගැනුම්කරුට හිමි වන අතර කුලී සින්නක්කර ගිවිසුමක දී අයිතිය සැපයුම්කරු සතු වේ. කුලී සින්නක්කර ගිවිසුම සහ කල්බදු මූල්‍යකරණ ගිවිසුමක දැකිය හැකි වෙනස්කම් 1 වන වගුවෙන් දැක්වේ.

කල්බදු මූල්‍යකරණ ගිවිසුමේ කොන්දේසි කඩකිරීම

1. අදාළ බදු ගැනුම්කරු විසින් කල්බදු මූල්‍යකරණ ගිවිසුමේ කොන්දේසි කඩ කිරීම හේතුවෙන් එම අදාළ හිඟ කල්බදු වාරික සහ ගෙවීමට දැනුම්දීමත් ලෙස බදු ගැනුම්කරුට දින 7 කට නො අඩු කාලපරිච්ඡේදයක් ලබාදී ලියාපදිංචි තැපෑලෙන් දැනුම්දීමක් බදු දීමනාකරු විසින් කළ යුතුය.
2. එසේ බදු ගැනුම්කරු අදාළ හිඟ වාරික නො ගෙවන්නේ නම් දින 21 කට නො අඩු කාලපරිච්ඡේදයක් ලබාදී අදාළ මුළු වාරික ගණන ගෙවන ලෙස දන්වමින් ලියාපදිංචි තැපෑලෙන් ලිපියක් නැවත යැවිය යුතුය.
3. එම දැනුම් දීමට ද පිලියම් යෙදීමට බදු ගැනුම්කරු අපොහොසත් වන අවස්ථාවක උපකරණයේ සන්නිකය ආපසු ලබාගැනීමට බදු දීමනාකරුට හැකියාව ලැබේ.

1 වන වගුව

කල්බදු මූල්‍යකරණය	කුලී සිත්තක්කර
2000 අංක 56 දරන කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත අදාළ වේ.	1982 අංක 29 දරන පාරිභෝගික ණය පනත අදාළ වේ.
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ලියාපදිංචි සහතිකය ලබාගැනීම අනිවාර්යය වේ.	එ සේ ලියාපදිංචි වීමක් අවශ්‍ය නො වේ.
වාරිකය ගණනය කිරීමේදී ප්‍රාග්ධනය + පොලිය + වකතු කළ අගය මත බදු (VAT) අදාළ වේ.	මෙහි දී ප්‍රාග්ධනය සහ පොලිය අදාළ වේ.
උපකරණය ඕනෑම විටක දී නැවත අත්පත් කර ගැනීමට හැකිය.	කුලී සිත්තක්කර වටිනාකමින් 75% ක් ගෙවා ඇත්නම් නැවත අත්පත් කර ගත හැක්කේ උසාවි හියෝගයකින් පමණි.
ගිවිසුම අවලංගු කිරීමේ අයිතිය බදු දීමනාකරුට පමණක් භාර ව ඇත.	ගිවිසුම අවලංගු කිරීමේ අයිතිය පාර්ශ්ව දෙකට ම පවතී.
ගිවිසුම අවලංගු කිරීමේ දී දින 7 කට පෙර බදු ගැනුම්කරු වෙත විය දැනුම් දිය යුතුය.	දින 14 කට පෙර දැනුම් දිය යුතුය.

4. එසේ උපකරණ නැවත අත්පත් කර ගැනීමේදී බදු ගැනුම්කරුගෙන් අයවිය යුතු වියදම් මුදල් අය කර ගැනීමට බදු දීමනාකරුට හැකියාව ලැබේ.

උපකරණ නැවත අත්පත් කර ගැනීම

කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත මගින් උපකරණ නැවත අත්පත් කර ගැනීමේ අයිතිය විශේෂයෙන් ම එම පනත යටතේ ලියාපදිංචි ආයතන සඳහා ලබා දී ඇත. එසේ උපකරණ නැවත අත්පත් කර ගැනීමට අදාළ වන හේතු පහත පරිදි දැක්විය හැකිය.

1. යම් බදු කුලී මුදල් වාරික දෙකක් හෝ ඊට වැඩි ගණනක් නො ගෙවීම (අඛණ්ඩ ව හෝ අඛණ්ඩ ව නො වන)
2. බදු දේපල බදු ගැනුම්කරු ගේ සන්නකයේ තබාගැනීම පැහැර හැරීම.
3. බදු දේපල නියමිත පිළිවෙළට සහ හොඳ තත්ත්වයෙන් තබා ගැනීම පැහැර හැරීම.
4. රක්ෂණ වාරිකය නියමිත වේලාවට ගෙවීම පැහැර හැරීම, උපකරණය රක්ෂණය කිරීම පැහැර හැරීම, කලින් කල රක්ෂණ ඔප්පුව අලුත් කිරීම පැහැර හැරීම, රක්ෂණ ඔප්පුව බදුදීමනාකරු වෙත පැවරීම පැහැර හැරීම.
5. බදු උපකරණය තැබීම සඳහා ගිවිස ගත් ස්ථානයක් වේ නම් එම ස්ථානයේ උපකරණය තැබීම පැහැර හැරීම.
6. යෝග්‍ය නොවන සහ නියමිත නොවන ආකාරයට බදු උපකරණ පාවිච්චි කිරීම.

7. ස්වේච්ඡාවෙන් හෝ අන්‍යාකාරයෙන් බදු ගැනුම්කරු විසින් හෝ බදු ගැනුම්කරුට එරෙහි ව කල්බදු මූල්‍යකරණ ගිවිසුම අවසන් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ආරම්භ කිරීම.

8. බදු ගැනුම්කරු විසින් බදු දීමනාකරුගේ ලිඛිත අවසරය නොමැති ව උපකරණය පාවිච්චි කිරීම වෙනත් තැනැත්තකුට පැවරීම.

මෙම දැක් වූ කාරණා මත හෝ ඇති කරගත් බදු ගිවිසුමේ කොන්දේසි අවලංගු කිරීම මත උපකරණය නැවත අත්පත් කර ගැනීමට හැකියාව බදු දීමනාකරුට හිමි වේ.

ලියාපදිංචි කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතනවලට තැන්පතු ලබාගත හැකි ද?

ලියාපදිංචි කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතන අතරින් බලපත්‍රලාභී බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්වලට මහජනතාවගෙන් තැන්පතු (Deposits) ලබාගැනීමේ හැකියාව ඇති අතර විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් සඳහා ඒ අවසරය ලබා දී නොමැත. එසේ වුව ද, එම සමාගම් සඳහා බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අධීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂවරයාගේ පූර්ව ලිඛිත අනුමැතියට යටත් ව පොරොන්දු හෝට්ටු (Promissory Notes), වාණිජ පත්‍ර (Commercial Paper) සහ ණයකර වැනි ණය සාධන පත්‍ර (Debentures) නිකුත්කිරීම මගින් මහජනතාවගෙන් මුදල් ණය ගැනීමේ හැකියාව ඇත. මෙහි දී අදාළ ණය ප්‍රමාණය හා පොලී අනුපාතවලට අදාළ ව උපරිම සීමා පනවනු ලැබේ.☺

ස්ථායී මූල්‍ය පද්ධතියක් සඳහා

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ දායකත්වය

එච්. එම්. ආර්. සරත් කුමාර

නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ, ප්‍රතිපත්ති සමාලෝචන සහ නිරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ පරමාර්ථ

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ප්‍රධාන පරමාර්ථ දෙකකි. ඒවා නම්;

1. ආර්ථික හා මිල ස්ථායීතාව සහ
2. මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව යි.

ආර්ථික හා මිල ස්ථායීතාව යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ මුදල් සැපයුම, පොලී අනුපාත සහ විනිමය අනුපාත යනාදී සාර්ව ආර්ථික විචල්‍යයන් අපේක්ෂිත මට්ටමින් පවත්වා ගනිමින්, ආයෝජකයන් ගේ සහ පාරිභෝගිකයන් ගේ ආයෝජන හා පරිභෝජන සැලසුම්වලට හානිකර නො වන පහළ හා ස්ථාවර උද්ධමන අනුපාතිකයක් රට තුළ පවත්වා ගැනීමයි. ආර්ථික හා මිල ස්ථායීතාව ඇති කිරීම තුළින් බලාපොරොත්තු වන අරමුණු කිහිපයකි. එ නම්, ආර්ථික විචල්‍යයන් ගේ අවිනිශ්චිතතාව අඩුකිරීම, මූල්‍ය වත්කම්වල අගය ආරක්ෂා කිරීම, ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය පිළිබඳ දිගුකාලීන දැක්මක් ඇති කර ගැනීමට ආර්ථික නියෝජිතයන් පෙළඹවීම සහ ජනතාව ගේ සුභසාධනය තහවුරු කිරීම යනාදියයි.

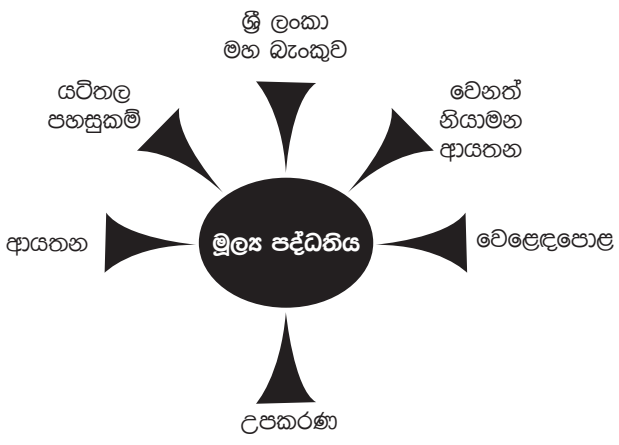
ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය ආයතන, මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ හා ගෙවීම් පද්ධති නිසියාකාර සහ ආරක්ෂාකාරී ලෙස පවත්වාගෙන යාම මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව ආර්ථික හා මිල ස්ථායීතාව පවත්වාගෙන යාමට අවශ්‍ය අත්‍යවශ්‍ය අංගයකි. මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව නිසා මූල්‍ය පද්ධතිය කෙරෙහි මහජනතාව ගේ විශ්වාසනීයත්වය ගොඩ නැගෙන අතර තැන්පතු රැස්කිරීම් හා ඒවා නිසි ආයෝජන මාර්ගවල යෙදවීම පහසු කරයි.

ආර්ථිකයේ නිරසාර සහ දිගුකාලීන සංවර්ධනයට මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව සෘජු ව ම දායක වේ. එලදායි නියාමන යටිතල ව්‍යුහයක් (An Effective Regulatory Infrastructure), නොදිනී දියුණු වූ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ සහ එලදායි ශක්තිමත් මූල්‍ය ආයතන පද්ධතියක් පැවතීම, මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාවයේ සාර්ථකභාවය සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වේ.

මූල්‍ය පද්ධතිය

මූල්‍ය පද්ධතිය මූලික වශයෙන් මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ, මූල්‍ය උපකරණ, මූල්‍ය ආයතන සහ යටිතල පහසුකම්වලින් සමන්විත වේ (1 වන රූප සටහන). අතිරේක ඒකකවලින් හෝ පුද්ගලයින්ගෙන් අරමුදල් රැස්කරමින් හිඟ ඒකකවලට සහ පුද්ගලයින්ට අරමුදල් සපයමින්, මූල්‍ය ආයතන ඉතා වැදගත් මූල්‍ය අතරමැදි කාර්යයක් සිදු කරයි. ක්‍රියාශීලී හා තරඟකාරී මූල්‍ය පද්ධතියක ප්‍රධාන ලක්ෂණය වන්නේ අත්පත් කර ගැනීම් නිසා හෝ ඒකාබද්ධ වීම නිසා හෝ ඉවත්වීම නිසා හෝ අලුත් ආයතන පිවිසීම නිසා හෝ මූල්‍ය පද්ධතියේ සංයුතිය අඛණ්ඩ ව වෙනස්වීමයි. කාර්යක්ෂම ගෙවීම් හා පියවීම් පද්ධතියක් පැවැත්වීම, මූල්‍ය අංශයේ ගනුදෙනු සුවමාරුවට අත්‍යවශ්‍ය හා වැදගත් අංගයක් වන අතර එ මඟින් ද මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාවට වැදගත් දායකත්වයක් සපයනු ලබයි.

1 වන රූප සටහන - මූල්‍ය පද්ධතියේ සංයුතිය

1 වන සංඛ්‍යා සටහන:

ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය පද්ධතියේ මූල වත්කම් සහ තැන්පතු - 2011

මූල්‍ය ආයතනය	වත්කම්		තැන්පතු	
	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය ලෙස	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශතය ලෙස
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව	1,123.4	14.6	අදාළ නැත	අදාළ නැත
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අධීක්ෂණයට ලක්වන ආයතන	4,864.1	63.2	3,255.6	97.6
තැන්පතු භාරගන්නා ආයතන	4,591.1	59.6	3,255.6	97.6
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු	3,570.0	46.4	2,561.2	76.8
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	669.0	8.7	508.4	15.2
ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්	352.0	4.6	186.0	5.6
අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන	273.0	3.5	අදාළ නැත	අදාළ නැත
ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්	135.3	1.8	අදාළ නැත	අදාළ නැත
විශේෂිත කල්බදු සමාගම්	137.7	1.8	අදාළ නැත	අදාළ නැත
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අධීක්ෂණයට ලක්නොවන ආයතන	1,711.9	22.2	80.3	2.4
තැන්පතු භාරගන්නා ආයතන	67.6	0.9	75.4	2.3
ග්‍රාමීය බැංකු (අ)	52.8	0.7	51.4	1.6
සකසුරුවම් හා ණය දෙන සමුපකාර සංගම් (අ)	7.4	0.1	4.9	0.1
ගිවිසුම්ගත ඉතිරිකිරීම් ආයතන	1,569.0	20.4	අදාළ නැත	අදාළ නැත
සේවක අර්ථසාධක අරමුදල	1,020.1	13.2	අදාළ නැත	අදාළ නැත
සේවක භාරකාර අරමුදල	140.6	1.8	අදාළ නැත	අදාළ නැත
අනුමත පුද්ගලික අර්ථසාධක අරමුදල් (ආ)	115.1	1.5	අදාළ නැත	අදාළ නැත
රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල	29.9	0.4	අදාළ නැත	අදාළ නැත
රක්ෂණ සමාගම් (ඇ)	263.3	3.4	අදාළ නැත	අදාළ නැත
අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන	67.9	0.8	අදාළ නැත	අදාළ නැත
කොටස් තැරැවිකාර සමාගම් (ඈ)	11.3	0.1	අදාළ නැත	අදාළ නැත
ඒකක භාර/ඒකක භාර කළමනාකරණ සමාගම් (ඈ)	23.7	0.3	අදාළ නැත	අදාළ නැත
වෙළෙඳපොළ අතරමැදියන් (ඈ) (ඉ) *	31.2	0.3	අදාළ නැත	අදාළ නැත
ණය ශ්‍රේණි නියෝජිතයන් (ඈ)	0.2	0.0	අදාළ නැත	අදාළ නැත
ව්‍යාපාර ප්‍රාග්ධන සමාගම්	1.2	0.0	අදාළ නැත	අදාළ නැත
එකතුව	7,699.4	100.0	3,335.9	100.0

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(අ) සමුපකාර සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුවේ ලියාපදිංචි කරන ලද

(ආ) කම්කරු දෙපාර්තමේන්තුවේ ලියාපදිංචි කරන ලද

(ඇ) ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලය මඟින් නියාමනය කරනු ලබන

(ඈ) ශ්‍රී ලංකා සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිසම මඟින් නියාමනය කරනු ලබන

(ඉ) වෙළෙඳපොළ අතරමැදියන්ට ප්‍රතිරක්ෂකයින්, ආන්තික සැපයුම්කරුවන් සහ ආයෝජන කළමනාකරුවන් අයත් වේ.

* වෙළෙඳපොළ අතරමැදියන් ලෙස ලියාපදිංචි බලපත්‍රලාභී බැංකු, ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු සමාගම්වල වත්කම් ඇතුළත් කර නැත.

මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ

මූල්‍ය පද්ධතියේ වෙළෙඳපොළ ප්‍රධාන අංශ ගණනාවකින් සමන්විත වෙයි. ඒවා නම්,

- මුදල් වෙළෙඳපොළ
- විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ
- රජයේ සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළ
- පොද්ගලික ණය සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළ
- කොටස් වෙළෙඳපොළ

යන ඒවා වේ.

මූල්‍ය ආයතන

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සහ විශේෂිත බැංකු, ලියාපදිංචි මුදල් සමාගම්, කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්, ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්, මුදල් තැරැව්කරුවන්, විශ්‍රාම හා අර්ථසාධක අරමුදල්, රක්ෂණ සමාගම්, ග්‍රාමීය බැංකු, ඒකක භාර, සකසුරුවම් හා ණය දෙන සමිති සහ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණ ආයතන යනාදිය මූල්‍ය පද්ධතියේ ප්‍රධාන ආයතන වෙයි. මෙම ආයතන අතුරින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අවසරය පරිදි මහජනතාවගෙන් තැන්පතු ලබාගත හැක්කේ බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු, බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු සහ ලියාපදිංචි මුදල් සමාගම්වලට පමණි. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අධීක්ෂණයට ලක්වන ආයතනවල

මහජනතාවගෙන් ලබාගන්නා තැන්පතු උපයෝගී කරගෙන ය. මෙම ආයතන සාමාන්‍යයෙන් කෙටිකාලීන තැන්පතු ලබාගෙන දිගුකාලීන ආයෝජන කරයි. එ ලෙසින් ම, තැන්පත්කරුවන් ඉල්ලා සිටි විට ඔවුන් ගේ තැන්පතු ආපසු ලබාදීමට ද බැඳී සිටී. කෙටි කාලීන තැන්පතු ලබාගෙන ඒවා දිගු කාලීන ආයෝජනවලට යොමු කිරීම අවදානම් සහගත කටයුත්තකි. මේ අනුව ගත් කල, මූල්‍ය සමාගම්වලට ද වඩා වැඩි අවදානමක් තැන්පතු සංයුතියෙන් ඉතා විශාල ප්‍රමාණයක් කෙටිකාලීන ව තබාගන්නා බැංකුවල වෙයි. මූල්‍ය ආයතනයක පැවැත්ම රඳා පවතින්නේ එම ආයතනය කෙරෙහි පවත්නා මහජන විශ්වාසය මත ය. කිසියම් හේතුවක් නිසා තැන්පතු ආපසු ගෙවීමේ හැකියාව දුර්වල වුවහොත්, මහජන විශ්වාසය පවිදු වීමට ඉඩ ඇති අතර

1 වන වගුව: නියාමනයට ලක්වන ආයතනය, නියාමන දෙපාර්තමේන්තුව සහ අධිකාරී බලය

නියාමනයට ලක්වන ආයතනය	අධිකාරී බලය	නියාමන දෙපාර්තමේන්තුව/ ආයතනය
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	1949 අංක 58 දරන මුදල් නීති පනත 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනත 1953 අංක 24 දරන විනිමය පාලන පනත	ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ බැංකු අධීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ විනිමය පාලන දෙපාර්තමේන්තුව ²
විදේශ මුදල් හුවමාරු කිරීමේ ආයතන විදේශ මුදලින් ගෙවීම් ලැබීමට අවසර ඇති හෝටල්, මැණික් හා ස්වර්ණාභරණ ආයතන	1953 අංක 24 දරන විනිමය පාලන පනත	ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ විනිමය පාලන දෙපාර්තමේන්තුව
මූල්‍ය සමාගම් සහ කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්	2011 අංක 42 දරන මුදල් ව්‍යාපාර පනත 2000 අංක 56 දරන කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත	ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අධීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව.
ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්	2009 අංක 1 දරන ලියාපදිංචි ස්කන්ධ සහ සුරැකුම් (ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්) රෙගුලාසි සහ 2009 අංක 1 දරන දේශීය භාණ්ඩාගාර බිල්පත් (ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්) රෙගුලාසි	ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව
රක්ෂණ සමාගම්	2011 අංක 3 දරන රක්ෂණ කර්මාන්ත නියාමන පනත	ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලය
කොටස් තැරැව්කරුවන්	2009 අංක 47 දරන ශ්‍රී ලංකා සුරැකුම් පත් සහ හුවමාරු කොමිසම් පනත	සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිසම

මුළු තැන්පතු වටිනාකම 2011 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 3255.6ක් වූ අතර එය මූල්‍ය පද්ධතියේ සියළුම ආයතන සතුව තිබූ මුළු තැන්පතුවලින් 97.6% කි.

මූල්‍ය ආයතන නියාමනය සහ අධීක්ෂණයේ අවශ්‍යතා¹

බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු, බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු සහ ලියාපදිංචි මුදල් සමාගම් සිය ව්‍යාපාර කටයුතු කරගෙන යන්නේ

1. ශ්‍රී ලංකාවේ නියාමනයට ලක්වන ආයතන සහ අධිකාරී බලය ඇති ආයතන 1 වන වගුවේ දක්වා ඇත. මෙහි දී අවධානයට යොමු කර ඇත්තේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියාමනයට ලක්වන බැංකු සහ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන පමණි.

එය එම ආයතනයේ පැවැත්ම අවදානමකට ඇද හෙළීමට ද හේතු විය හැකි ය. එ සේ ම එහි බලපෑම මූල්‍ය පද්ධතියේ අනෙකුත් ආයතනවලට ද පැතිර යෑමෙන් ඒවා ද අනතුරුදායක තත්ත්වයකට පත්විය හැකි ය. මෙහි අවසාන ප්‍රතිඵලය විය හැක්කේ බැංකු මත පදනම් ව සිදුවන සියලු කටයුතු අඩාල වීම සහ ඒ ඔස්සේ බරපතල සමාජ, ආර්ථික ගැටලු ඉස්මතු වීමයි. එ බැවින්, මූල්‍ය ආයතන නිසි පරිදි නියාමනය සහ අධීක්ෂණය අත්‍යවශ්‍ය කාර්යයකි.

2. බැංකුවල විදේශ විනිමය ලැබීම් සහ ගෙවීම් පිළිබඳ කටයුතු නියාමනය.

ඒ අනුව අදාළ අණපනත්, වරින් වර හිකුත් කරනු ලබන විධිවිධාන (Directions), රෙගුලාසි (Regulations) සහ රීතිවලට (Rules) අනුකූල ව මූල්‍ය ආයතනයන් කටයුතු කරන්නේ ද යන්න තහවුරු කර ගැනීමටත්, ඒ සේ කටයුතු නො කරන්නේ නම් එම ආයතන අදාළ විධිවිධාන, රෙගුලාසි සහ රීති පරිදි කටයුතු කිරීමට යොමු කිරීමටත් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලය ක්‍රියා කරයි. මෙ මඟින් මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාව ඇති කිරීම බලාපොරොත්තු වේ.

බැංකු සහ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අධීක්ෂණය

1 වන වගුවේ දැක්වෙන පරිදි නියාමනයේ සහ අධීක්ෂණයේ වගකීම දරන දෙපාර්තමේන්තු සහ ආයතන මෙම ආයතනවල කටයුතු විධිමත් කිරීම සඳහා කටයුතු කරයි. ඒ සඳහා එම දෙපාර්තමේන්තු විසින් අනුගමනය කරනු ලබන ක්‍රමවේද ගණනාවක් වෙයි. (බැංකු සහ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන නියාමනය සහ සුපරීක්ෂණය ගැන පමණක් මෙහි දී සාකච්ඡා කෙරෙයි).

(අ) එතැන් පරීක්ෂණ (On-site Examinations)

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අදාළ දෙපාර්තමේන්තුවල නිලධාරීන් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවකට, විශේෂිත බැංකුවකට, ලියාපදිංචි මුදල් සමාගමකට හෝ විශේෂිත කල්බදු සමාගමකට ගොස් කරනු ලබන අධීක්ෂණ හෝ සුපරීක්ෂණ කටයුතු මින් අදහස් වේ. මෙහි දී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නිකුත් කර ඇති විධිවිධාන, රෙගුලාසි සහ නීති රීතීන් අනුව කටයුතු කර ඇති ද යන්න අදාළ පොත්පත් පරීක්ෂා කිරීමෙන් ද, වගකිවයුතු නිලධාරීන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීමෙන් ද තහවුරු කර ගනී. මූල්‍ය ආයතනයේ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත්තාවය, වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය, කළමනාකාරිත්වයේ තත්ත්වය, ආදායම් ඉපැයීම්, දුර්වලතාව සහ වෙළෙඳපොළ පිළිබඳව ඇති අවදානම පිළිබඳව ද ඇගයීමක් කරයි. එයට අමතරව අභ්‍යන්තර පාලන විධි, කළමනාකරණ ආචාර ධර්ම, අනෙකුත් ආයතන සමඟ ඇති කෙටිකාලීන හා දිගුකාලීන සබඳතා පිළිබඳව ඇති අවදානම පිළිබඳව ද අවබෝධයක් ලබා ගනී. මෙම එතැන් පරීක්ෂණවල දී මූල්‍ය ආයතනවල තත්ත්වය ඇගයීම සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රමාණාත්මක මෙන් ම ගුණාත්මක තොරතුරු රැස් කරයි. නිසි පරිදි කරනු ලබන එතැන් පරීක්ෂණවල දී මූල්‍ය ආයතනයක ඇති සැබෑ ශක්තිය අවබෝධ කරගත හැකි අතර ඒ අනුව සුදුසු පියවර ගත හැකි වේ. එතැන් පරීක්ෂණ සාමාන්‍යයෙන් වසර දෙකකට වරක් සිදු කරනු ලබන අතර 2016 වසරේ සිට සෑම වසරක ම සිදුකිරීමට සැලසුම් කර තිබේ.

(ආ) දුරස්ථ පරීක්ෂණ (Off-site Supervisions)

අදාළ නිලධාරීන් මූල්‍ය සමාගම්වලට නොයා කෙරෙන විමර්ශනය දුරස්ථ පරීක්ෂාව ය. මෙම ක්‍රමයේ දී, පනවා ඇති විධිවිධාන පරිදි සතිපතා, මාසික ව, ත්‍රෛමාසික ව සහ වාර්ෂික ව ලැබෙන තොරතුරු ඉතා ගැඹුරින් පරීක්ෂා කිරීමෙන් සහ විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් අදාළ මූල්‍ය ආයතනවල අවදානම් මට්ටම් පිළිබඳව ඇගයීමක් කරනු ලබයි. දුරස්ථ පරීක්ෂණය අඛණ්ඩ ව සිදු කරන්නක් නිසා මූල්‍ය ආයතනයක අවදානම් කළමනාකරණය

පිළිබඳව හිරතුරු අවධානයක් යොමු කළ හැකි වෙයි. මෙම පරීක්ෂාවෙන් මූල්‍ය ආයතනයක ප්‍රාග්ධන අරමුදල් ප්‍රමාණවත්තාවය, ලාභදායීත්වය, දුර්වලත්වය, වත්කම්වල ස්වභාවය, කර්මාන්තයේ සාමාන්‍යය හා සසඳන විට තත්ත්වය පිළිබඳව පැහැදිලි තොරතුරු ලබාගත හැකි ය. ඒ ඔස්සේ, ඊට අනුකූල ව පියවර ගැනීමේ හැකියාව ද ලැබේ. මෙ මඟින් ප්‍රධාන වශයෙන් ම ප්‍රමාණාත්මක තොරතුරු ලබාගන්නා නිසා ඒවා පරීක්ෂා කිරීම තුළින් මූල්‍ය ආයතනවල අවදානම් තත්ත්වය පිළිබඳ අගය කිරීමක් ද කළ හැකි ය. ආයතනයක අවදානම් පිළිබඳව කලින් දැනගැනීමේ ක්‍රමයක් ලෙස ද මෙම දුරස්ථ පරීක්ෂණ ක්‍රමය භාවිතා කළ හැකි ය. දුරස්ථ පරීක්ෂණ ක්‍රමය මඟින් එතැන් පරීක්ෂණ සඳහා අවශ්‍ය තොරතුරු ද ලබාගැනීමට හැකි වන අතර ඒ අනුව පරීක්ෂණ කටයුතු සැලසුම් කිරීම ද කළ හැකි වේ. මෙම පරීක්ෂණ ක්‍රමය තුළින් මූල්‍ය ආයතනවල ඇති අනතුරුදායක තත්ත්වය කල්බදු දැනගත හැකි වීම විශේෂ වාසියකි.

(ඇ) සීමිත එතැන් පරීක්ෂණ (Spot Examinations)

එතැන් සහ දුරස්ථ පරීක්ෂණ මඟින් හෙළිවන තොරතුරු මත හෝ වෙනත් සාධාරණ හේතුවක් මත හෝ තෝරාගත් මූල්‍ය ආයතන කිහිපයක හෝ සියල්ලෙහි ම හෝ හදිසි අධීක්ෂණ කටයුතු සිදුකරනු ලබයි. මෙහි දී ආදාළ බැංකුවේ හෝ මූල්‍ය ආයතනයේ සියලු ම කටයුතු පරීක්ෂා නො කරන අතර ඉතා අධික අවදානම් ඇති අංශ කෙරෙහි හෝ දුරස්ථ පරීක්ෂණවලින් හෙළි වූ තොරතුරු තහවුරු කර ගැනීමට අවශ්‍ය අංශ කෙරෙහි පමණක් අවධානය යොමු කරයි.

මෙ පරිද්දෙන් එතැන් පරීක්ෂණ, දුරස්ථ සුපරීක්ෂණ සහ සීමිත එතැන් පරීක්ෂණ කටයුතුවල යෙදෙමින් අදාළ විධිවිධාන, රීති හා රෙගුලාසිවලට අනුකූල ව සියලු ම මූල්‍ය ආයතන මෙහෙයවීමෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව බලාපොරොත්තු වන්නේ මූල්‍ය පද්ධතියට හානියක් නොවන ආකාරයට විශ්වසනීය මූල්‍ය පද්ධතියක් ශ්‍රී ලංකාව තුළ පවත්වා ගෙන යාමයි.

අර්බුද නිරාකරණය සඳහා මෑතක දී ගන්නා ලද ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියාමාර්ග කීපයක්

මූල්‍ය ආයතනවල අර්බුද හටගත් විට පැවරී ඇති ව්‍යවස්ථාපිත බලතල ප්‍රකාර ව එම ආයතනවල කළමනාකාරිත්වය හා ව්‍යාපාර කටයුතු පවරා ගැනීමට, අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල වෙනස්කිරීමට, ව්‍යාපාරක කටයුතු තාවකාලික ව නැවැත්වීමට හෝ අනුපිටි කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට හැකි ය. එහෙත් ව්‍යාපාරක කටයුතු තාවකාලික ව නැවැත්වීමෙන් හෝ අනුපිටිකිරීමෙන් තොර ව විකල්ප ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට මහ බැංකුව ක්‍රියා කරයි. මහජන විශ්වාසය නැවත ගොඩ නැංවෙන පරිදි දුෂ්කරතාවලට මුහුණ දුන් මූල්‍ය ආයතන පුනරුත්ථාපනයට 2008 - 2009 වර්ෂවල දී මහ බැංකුව විසින් අනුගමනය කරනු ලැබූ පියවර පනතින් දැක්වෙයි.

- අර්බුදයට පත්වූ සමාගම් පාලනය කිරීම සහ මුදල් මණ්ඩලය මඟින් ලබාදෙන තීරණ ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා කළමනාකරණ නියෝජිතයින් පත්කිරීම

- අධ්‍යක්ෂවරුන්ගේ විධායක බලතල ඉවත්කර ඔවුන් අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ රඳවා තබා ගැනීම සහ ඔවුන්ට පෙර කරන ලද කටයුතුවල වගකීම පැවරීම
- සේවයේ යෙදී සිටි අධ්‍යක්ෂවරුන් ගේ සහ විධායක නිලධාරීන් ගේ චේතන සීමා කිරීම
- වෙනත් සම්බන්ධිත ආයතනවල තැන්පතු වගකීම පැවරීම වැළැක්වීම සඳහා මුළු තැන්පතු වගකීමට සීමා පැනවීම
- තම වත්කම් උපයෝගී කරගෙන අරමුදල් රැස්කිරීමට හැකිවන ලෙස දිරිගැන්වීමේ යෝජනාවලියක් හඳුන්වා දීම
- බැංකුවලින් අරමුදල් ලබාගැනීමට හැකිවන පරිදි ණය ඇප ආවරණ ක්‍රමයක් හඳුන්වාදීම
- අර්බුදයට ලක් වූ ආයතනවලට අවශ්‍ය උපදෙස් හා මග පෙන්වීම ලබාදීමටත් ඒවායේ ව්‍යාපාරික කටයුතු ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමටත් වෘත්තිකයන් සිව් දෙනෙකුගෙන් සැදුම් ලත් විශේෂඥ මණ්ඩලයක් පත්කිරීම
- තැන්පත්කරුවන් ගේ සහ ණය හිමියන් ගේ කැමැත්ත පරිදි අදාළ තැන්පතු සහ ණය, ආයතනයේ ප්‍රාග්ධනය බවට පත්කිරීම. මෙ මඟින් අදාළ සමාගම්වල ප්‍රාග්ධනය වර්ධනය කරගැනීමටත් ණය සහ තැන්පතු ආපසු ගෙවීමේ අපහසුතාව යම්තාක් දුරට අඩුකර ගැනීමටත් බලාපොරොත්තු විය.
- ද්‍රවශීලතා ප්‍රශ්නයට පිළියමක් ලෙස අඩු කරන ලද පොලී අනුපාත සහිත ව ඇතැම් තැන්පතු ප්‍රතිලේඛනගත කිරීම

සාර්ව විච්ඡේදන ආවේක්ෂණය

මූල්‍ය ආයතනවල තත්ත්වය පරීක්ෂා කර බලා ආයතනික වශයෙන් ගතයුතු අමතර සාර්ව ආවේක්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව තුළ මූල්‍ය ස්ථායීතා අධ්‍යයන දෙපාර්තමේන්තුව නමින් වෙන ම දෙපාර්තමේන්තුවක් පිහිටුවා ඇත. මෙහි ප්‍රධාන කාර්යයන් වන්නේ සාර්ව විච්ඡේදන ආවේක්ෂණ පැවැත්වීම, වාර්ෂික මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතා විමසුම සකස් කිරීම සහ මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතා කමිටුවේ හා මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතා උපදේශක කමිටුවේ වැඩ කටයුතු සම්බන්ධීකරණය කිරීම යි.

ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ සහ බැංකු අංශයේ පැවතිය හැකි ආතති මට්ටම පරීක්ෂා කිරීම සඳහා මූල්‍ය ආතති දර්ශකයක් මාසික ව පිළියෙල කිරීමෙන් ද, බැංකු අංශයේ ශක්තිමත් බව සහ ස්ථායීතාව පිළිබිඹු කරන බැංකු ශක්තිමත්තාව දර්ශකය කාර්තුමය වශයෙන් පිළියෙල කිරීමෙන් ද, බැංකු අංශයේ ණය අවදානම, වෙළෙඳපොළ අවදානම සහ ද්‍රවශීලතා අවදානම වැනි විවිධ අවදානම්වලට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව නිශ්චය කිරීම සඳහා ආතති පරීක්ෂා කිරීමෙන් ද, සාර්ව ආර්ථික විචලනයන්ගෙන් බැංකු අංශයේ වත්කම්වල ගුණාත්මක බවට විය හැකි බලපෑම පරීක්ෂා කිරීම තුළින් ද කොළඹ කොටස් හුවමාරුවේ ලැයිස්තුගත සමාගම්වල ණය පැහැර හැරීමේ සම්භාවිතාව තක්සේරු කිරීම ඔස්සේ ශ්‍රී ලංකාවේ සංස්ථාපිත අංශයේ ණය ආපසු ගෙවීමේ ශක්තිය වාණිජමය කිරීම මඟින් ද මූල්‍ය පද්ධතියට විය හැකි අවදානම හඳුනා ගැනීමටත් ඒ අනුව අවශ්‍ය පියවර ගැනීමටත් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව කටයුතු කර ඇත.

මූල්‍ය පද්ධතියක ක්‍රියාකාරීත්වය රටක සමස්ත ආර්ථික කටයුතු මත රඳා පවතින අතර සමහර සාර්ව ආර්ථික වර්ධනයන් තුළින් මූල්‍ය අංශයට කැපී පෙනෙන ලෙස බලපෑම් ඇති කළ හැකි ය. වි ලෙස මූල්‍ය අංශය කෙරෙහි ඇති පද්ධතිමය අවදානම් හඳුනා ගැනීම සහ වීම අවදානම් සඳහා මුහුණ දීමට වීම අංශයට ඇති හැකියාව තක්සේරු කිරීම සඳහා සාර්ව විච්ඡේදන ආවේක්ෂණ පැවැත්වීම සිදුකරනු ලබන්නේ මූල්‍ය ස්ථායීතා අධ්‍යයන දෙපාර්තමේන්තුව යි. සාර්ව විච්ඡේදන ආවේක්ෂණය මඟින් දේශීය සහ ගෝලීය සාර්ව ආර්ථික සහ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ අංශවල වර්ධනයන් සහ බැංකු අංශය අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන සහ මූල්‍ය නොවන ආයතන ආදියේ අවදානම් විශ්ලේෂණය සහ අනාවරණය සිදුකරනු ලබයි. මෙයට අමතර ව විවිධ වූ දර්ශක භාවිතා කරමින් ප්‍රධාන මූල්‍ය ආයතන සහ මූල්‍ය නොවන ආයතනවල ශක්තිමත්තාවය කාලීන පදනමක් යටතේ පරීක්ෂා කරනු ලබන අතර අවශ්‍ය තීරණ ගැනීම සඳහා මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතා කමිටුවට යොමු කරනු ලබයි. තව ද, ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ සහ බැංකු අංශයේ පැවතිය හැකි ආතති මට්ටම පරීක්ෂා කිරීම සඳහා මූල්‍ය ආතති දර්ශකයක් මාසික ව පිළියෙල කිරීමෙන් ද, බැංකු අංශයේ ශක්තිමත් බව සහ ස්ථායීතාව පිළිබිඹු කරන බැංකු ශක්තිමත්තාව දර්ශකය කාර්තුමය වශයෙන් පිළියෙල කිරීමෙන් ද, බැංකු අංශයේ ණය අවදානම, වෙළෙඳපොළ අවදානම සහ ද්‍රවශීලතා අවදානම වැනි විවිධ අවදානම්වලට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව නිශ්චය කිරීම සඳහා ආතති පරීක්ෂා කිරීමෙන් ද, සාර්ව ආර්ථික විචලනයන්ගෙන් බැංකු අංශයේ වත්කම්වල ගුණාත්මක බවට විය හැකි බලපෑම පරීක්ෂා කිරීම තුළින් ද කොළඹ කොටස් හුවමාරුවේ ලැයිස්තුගත සමාගම්වල ණය පැහැර හැරීමේ සම්භාවිතාව තක්සේරු කිරීම ඔස්සේ ශ්‍රී ලංකාවේ සංස්ථාපිත අංශයේ ණය ආපසු ගෙවීමේ ශක්තිය වාණිජමය කිරීම මඟින් ද මූල්‍ය පද්ධතියට විය හැකි අවදානම හඳුනා ගැනීමටත් ඒ අනුව අවශ්‍ය පියවර ගැනීමටත් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව කටයුතු කර ඇත.

මෙ ලෙස මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාවය පවත්වාගෙන යාම සඳහා අවශ්‍ය නිසි උපදෙස් ලබාගැනීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ප්‍රධාන කමිටු දෙකක් පත්කර ඇත.

(අ) මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතා කමිටුව

මූල්‍ය අංශය කෙරෙහි බලපාන අවදානම් හඳුනා ගැනීම, එම අවදානම් අවම කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග සාකච්ඡා කිරීම සහ මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව වැඩි දියුණු කිරීමේ ප්‍රයත්න සම්බන්ධීකරණය මෙම කමිටුවෙන් සිදු කෙරේ. මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව භාර ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියෝජ්‍ය අධිපතිතුමා මෙම කමිටුවේ සභාපතිත්වය දරන අතර මූල්‍ය ස්ථායීතාවයට සම්බන්ධිත අනෙකුත් දෙපාර්තමේන්තු ප්‍රධානීන්ගෙන් මෙම කමිටුව සමන්විත වේ.

(ආ) මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතා උපදේශක කමිටුව

මෙම කමිටුව පෞද්ගලික අංශයේ පළපුරුදු නිලධාරීන් දහ දෙනකුගෙන් සමන්විත වන අතර ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලය විසින් පිහිටුවනු ලැබුවකි. මූල්‍ය අංශයේ ගැටලු පිළිබඳ ව අදහස් සහ උපදෙස් ලබාගැනීම මෙම කමිටුවෙන් බලාපොරොත්තු වේ.

මෙ සේ මූල්‍ය ස්ථායීතා අධ්‍යයන දෙපාර්තමේන්තුවක් සහ අවශ්‍ය උපදෙස් ලබාගැනීමට අත්‍යන්තර මෙන් ම බාහිර කමිටු පත්කිරීමෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව බලාපොරොත්තු වන්නේ සමස්ත මූල්‍ය පද්ධතිය හිස ලෙස පවත්වාගෙන යාමයි. මූල්‍ය පද්ධතියේ සමස්ත අවදානම සහ ස්ථායීතාව ඇගයීම්, ගෝලීය හා දේශීය සාර්ව ආර්ථික සහ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ ප්‍රධාන වර්ධනයන්, බැංකු අංශයේ සහ අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතනවල කාර්ය සාධනය සහ අවදානම්, ප්‍රධාන ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතියේ කාර්යයන් සහ මූල්‍ය අංශය හසුරුවන නියාමන රාමුවේ කාර්යයන් යනාදිය ඇතුළත් කොට වාර්ෂික ව "මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතා විමසුම" ප්‍රකාශයට පත්කරනු ලබන්නේ මූල්‍ය පද්ධතියේ අවදානම් දිසානතිය පිළිබඳ තොරතුරු බාහිර පාර්ශ්වයන්ට ලබාදීම සඳහා ය.

නිගමනය

මූල්‍ය පද්ධතියක සාර්ථකතාවය සඳහා රටක ජනතාව එම රටේ මූල්‍ය ආයතන පිළිබඳ ව දක්වන විශ්වාසය ඉතා වැදගත් වේ. මෙම විශ්වාසය දිගුකාලීන ව පවත්වාගෙන යාම මූල්‍ය පද්ධතියක ස්ථායීතාව ආරක්ෂා කර ගැනීමට ඉතාමත් අත්‍යවශ්‍ය අංගයකි. එතැන් පරීක්ෂණ, දුරස්ථ පරීක්ෂණ සහ සාර්ව ආවේක්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග ගනිමින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මූල්‍ය ආයතන සහ මූල්‍ය පද්ධතිය විධිමත් ලෙස පවත්වා ගෙන යාමට හිරතුරු උත්සාහ කරන්නේ බැංකු සහ මූල්‍ය ආයතන කෙරෙහි මහජනතාව තුළ පවත්නා විශ්වාසය තහවුරු කිරීමට ය. විශ්වසනීයභාවය පවැදවීම තුළින් මූල්‍ය ආයතනයක තැන්පතු විශාල වශයෙන් ආපසු ගැනීම සිදු විය හැකි අතර නව මුදල් තැන්පතු එම ආයතනය වෙත නො ලැබීමට ද හේතු වෙයි. මෙම ක්‍රියාවලිය නිසා එම මූල්‍ය ආයතනය බිඳවැටීමටත් සමස්ත මූල්‍ය පද්ධතියේ ක්‍රියාකාරීත්වයට තර්ජනයක් එල්ලවීමටත් හේතු විය හැකි ය. 1990 මුල් භාගයේ දී මූල්‍ය සමාගම් 13 ක් බිඳවැටීමෙන් ලද අත්දැකීම් පදනම් කරගෙන 2008 - 2009 කාලපරිච්ඡේදයේ දී මහජන තැන්පතු ආරක්ෂා කිරීම උදෙසා වෙළෙඳපොළ පදනම් කරගත් වැඩපිළිවෙලක් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව කළමනාකාරණා නියෝජිතයන් පත්කරමින් ද, ද්‍රවශීලතා ප්‍රශ්නයට පිළියම් යොදමින් ද, වත්කම්වල සැබෑ තත්ත්වය පෙන්නුම් කිරීමට අවශ්‍ය පියවර ගනිමින් ද ඉතා දුරදුරු ලෙස සහ කාර්යක්ෂම ලෙස කටයුතු කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මෙම දුෂ්කරතාවට පත්වූ මූල්‍ය ආයතන කෙරෙහි හැවත මහජන විශ්වාසය ගොඩනැගීමට හැකි විය. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ අතීතයේ මෙන් දුෂ්කරතාවට පත් වූ මූල්‍ය ආයතන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට පවරා නො ගෙන නව කළමනාකරණයක් යටතේ ඉතා පැහැදිලි ඉදිරි ගමනක් සඳහා යොමු කිරීමට හැකි වීමයි. තව ද, සාර්ව විචක්ෂණ ආවේක්ෂණ ක්‍රියාවලිය තුළින් මූල්‍ය පද්ධතියේ අවදානම් දිසානතිය හඳුනාගත හැකි නිසා එම අවදානම් ක්‍රියාවලියට සෘජු ව ම දායක විය හැකි සාධක හඳුනා ගැනීමට හැකිවීමත් ඒ අනුව අවශ්‍ය පියවර ගැනීමටත් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට හැකියාව ලැබී ඇත.☀

ජනගහනය වියපත්වීමේ ආර්ථික හා සමාජයීය ප්‍රතිවිපාක

නිලත් රංජීව ප්‍රියදර්ශන

සහකාර අධ්‍යක්ෂ, මූල්‍ය ස්ථායීතා අධ්‍යයන දෙපාර්තමේන්තුව

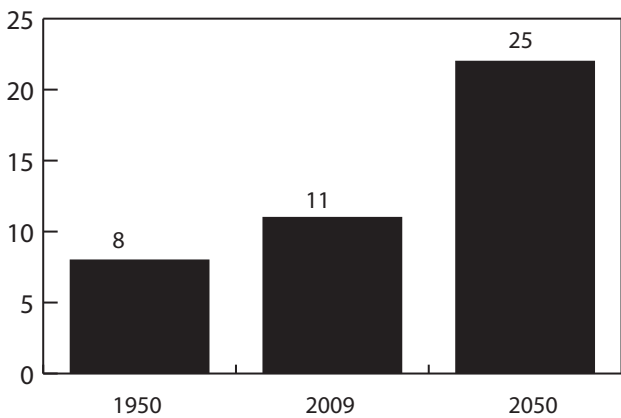
හැඳින්වීම

වියපත් ජනගහනයෙහි ප්‍රතිශතය ඉහළ යෑම 21 වැනි සියවසේ ලෝකය මුහුණ දී ඇති කැපී පෙනෙන ම ජන විකාශ ප්‍රවණතාව ලෙස හැඳින්විය හැකිය. එය බොහෝ රටවලට අභියෝගයක් බවට පත් වී ඇති අතර ඒ පිළිබඳ සාකච්ඡා හා පර්යේෂණ සිදුවෙමින් පවතී. ජනගහනය වියපත් වීම යනු වියපත් ජනගහනයේ ප්‍රතිශතය සාපේක්ෂ ව වැඩිවීමයි. සංවර්ධිත රටවල වයස අවුරුදු 65ට වැඩි වූවන් ද සංවර්ධනය වෙමින් පවත්නා රටවල වයස අවුරුදු 60 ට වැඩි වූවන් ද වියපත් ජනගහනය ලෙස සැළකේ. වර්තමානයේ ලෝක ජනගහනය බිලියන 7 ක් පමණ වේ. එය 2050 වන විට තවත් සියයට 50 කින් පමණ වැඩි වෙතැයි ගණන් බලා ඇත. මෙ ලෙස වැඩිවන ලෝක ජනගහනයට අඩකටත් වැඩියෙන් දායක වනුයේ ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළු ආසියාතික රටවල් ය. ජනගහනය වැඩිවීමත් සමඟ මූලික ව ම ජනගහනයෙහි වයස් සංයුතිය වෙනස් වෙයි. එය ජනගහනයේ වියපත් ජන කොටස ඉහළ යාමට ද හේතු වෙයි. 1950 සිට ලෝක ජනගහනය වියපත් වීම ඉතා සීඝ්‍රයෙන්

සිදු වේ. ඒ අනුව වර්තමානයේ මුලු ජනගහනයෙන් සියයට 11 ක් ම වියපත් (වසර 60 ට වැඩි) වූවන් ය. එය ඉදිරි වසර 40 තුළදී සියයට 22 දක්වා වැඩි වෙතැයි අපේක්ෂිත ය. මුළු ජනගහනය තුළ වියපත් ජනගහන ප්‍රතිශතය වැඩිවීම ලොකු, කුඩා, සංවර්ධිත හා සංවර්ධනය වෙමින් පවත්නා සියලු රටවලට ආර්ථික සහ සමාජයීය වශයෙන් අයහපත් බලපෑම් ඇති කරයි. එ බැවින් වියපත් ජනගහනය වැඩිවීමෙන් ඇතිවන ප්‍රතිවිපාක සහ අප ඒවාට මුහුණ දිය යුත්තේ කෙ සේ ද යන්න පිළිබඳ ව සැකෙවින් විමසා බැලීම මෙම ලිපියේ අරමුණ වේ.

ශ්‍රී ලංකාව ද ජනගහනය සීඝ්‍ර ලෙස වියපත්වීමේ ගැටලුවට මුහුණ දෙමින් සිටී. 1981 දී වියපත් ජනගහනය මිලියන 1 ක් පමණ විය. එය මුළු ජනගහනයෙන් සියයට 6 කි. නමුත් 2011 දී වියපත් ජනගහනය මිලියන 2.6 ක් දක්වා වැඩි වී ඇත. එය මුළු ජනගහනයෙන් සියයට 12.5 කි. මෙය 2041 වන විට මිලියන 5.4 ක් දක්වා වැඩි වෙතැයි අපේක්ෂිත ය. එය මුළු ජනගහනයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ගත්විට සියයට 24.8 කි. එ නම් 2041 වන විට මිනිසුන් 4 දෙනකුට එක් අයකු වියපත් මිනිසකු බවට පත් වේ.

1 වන රූපසටහන ලෝක ජනගහනයෙන් වයස අවුරුදු 60 ට වැඩි ප්‍රමාණය (ප්‍රතිශතයක් ලෙස)

මූලාශ්‍රය: World population Ageing 2009, United Nation

ජනගහනය වියපත් වීමේ හේතු

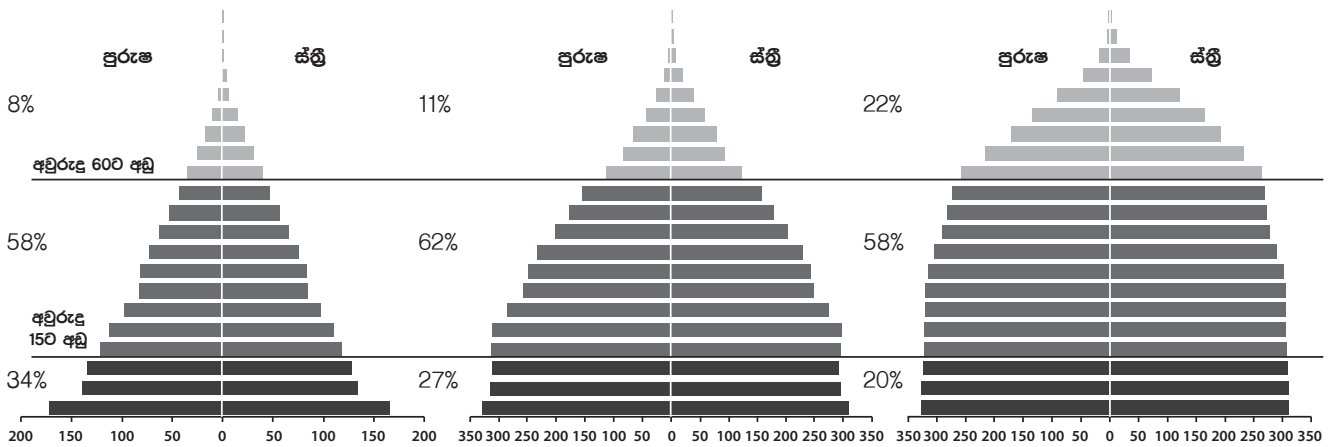
ජනගහනය වියපත්වීමට බලපාන හේතු කිහිපයකි. සාඵලයතාව (Fertility) සහ මර්තයතාව (Mortality) පහළ වැටීම ඒ අතුරින් ප්‍රධාන වේ.

සාඵලයතාව අඩුවීම

කාන්තාවකට තම ජීවිත කාලය තුළ දී ලබා දිය හැකි දරු උපත් සංඛ්‍යාව ජනගහනයේ සාඵලයතා අනුපාතය ලෙසින් හැඳින් වේ. ජනගහනයේ සාඵලයතාව දිගුකාලීන ලෙස පහළ වැටීම, ජනගහනය වියපත් වීමට බලපාන මූලික ම හේතුවයි. සාඵලයතා අනුපාතය පහළ වැටීම නිසා ළමා ජනගහනය අඩුවන අතර, වියපත් ජනගහනයේ ප්‍රතිශතය ඉහළ යයි. එයට ප්‍රතිපක්ෂ ව ක්‍රමානුකූල ව තරුණ හා ළමා ජනගහනය අඩු වෙයි. සාඵලයතා අනුපාතයේ අඩුවීමක් පෙර නො වූ විරූ පරිදි සෑම රටක ම පාහේ දැකිය හැකි ය. ලෝක සමස්ත සාඵලයතා අනුපාතිකය 2005-2010 වසර වන විට සියයට 2.6 දක්වා අඩකින් පමණ අඩු වී ඇත. එය 1950-1955 වසර වල දී සියයට 4.9 ක අගයක්

2 වන රූපසටහන

ලෝක ජනගහනය අවුරුදු 5 වයස් කාණ්ඩ අනුව (දශ ලක්ෂ)

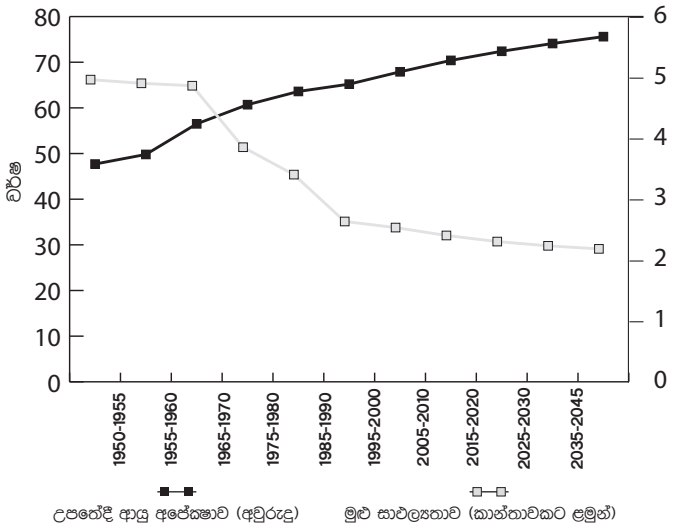
The Proportion of the Population (x)
 මූලාශ්‍රය: United Nations, World Population Prospects: The 2010 Revision (2010-2050)
 The Boston Consulting Group: Global Ageing, 2011

ගනු ලැබීය. එක්සත් ජාතීන් ගේ ජනගහන ඇස්තමේන්තුවලට අනුව මෙය 2045-2050 වන විට සියයට 2 දක්වා තවදුරටත් අඩුවනු ඇත.

බලපා ඇති හේතු කිහිපයකි. ඒවා අතර කාන්තා අධ්‍යාපනය ඉහළ යෑම, සෞඛ්‍යය සේවා වැඩි දියුණු වීම හා ව්‍යාප්තිය, සේවා නියුක්තිය ඉහළ යෑම සහ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වල ව්‍යුහමය වෙනස්කම් ඇතිවීම සහ වී තුළින් රැකියා අවස්ථා නිෂ්පාදන හා කෘෂිකාර්මික අංශයෙන් සේවා අංශයට විතැන් වීම යනාදිය වැදගත් වේ.

3 වන රූපසටහන

ලෝකයේ සමස්ත සාච්චය අනුපාතය සහ උපතේ දී ආයු අපේක්ෂාව: 1950 - 2050

මූලාශ්‍රය: United Nations, World Population Prospects: The 2010 Revision (2010-2050)

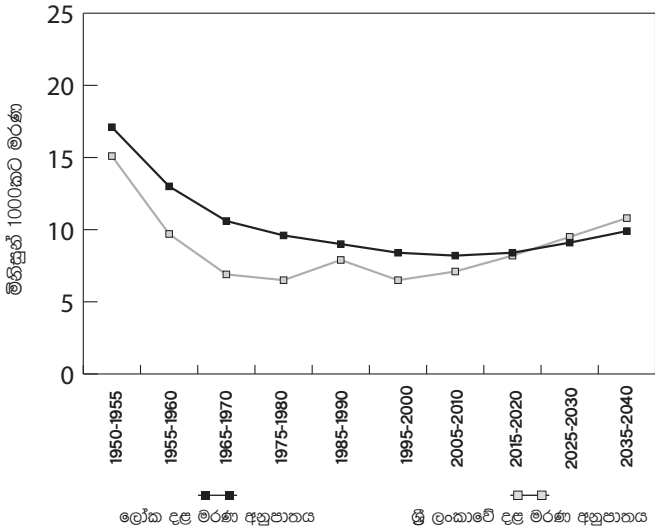
ශ්‍රී ලංකාවෙහි ද සාච්චය අනුපාතිකය සැලකිය යුතු ලෙස පහළ වැටී ඇත. එය විශ්ව ජනගහනයේ ඉහළයාමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී ඇත. උපන් අනුපාතයෙහි පහළ වැටීමට

මර්තනතාව අඩුවීම

රටක විශ්ව ජනගහනය වැඩිවීම තීරණය කරන අනෙක් ප්‍රධාන සාධකය මර්තනතාවයි. යම් කාලයක් තුළ දී සළකා බලන ප්‍රදේශයක කිසියම් කාලයක් තුළ සිදුවන මරණ සංඛ්‍යාව මධ්‍ය වාර්ෂික ජනගහනයෙන් බෙදීමෙන් ලැබෙන අනුපාතයෙන් මෙය ප්‍රකාශයට පත් කෙරෙයි. මර්තනතාව සිඝ්‍ර ලෙස අඩුවීම ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළු බොහෝ රටවල දැකගත හැකි ය. එය ද ජනගහනය විශ්වවිම මගින් පිළිබිඹු කෙරේ. 1950-1955 දී පැවති ගෝලීය දළ මරණ අනුපාතය (Crude Death Rate) 1000 ට 18.7 සිට 2005-2010 වන විට 8.4 දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස අඩු වී ඇත. මෙය 2045-2050 වන විට 9.9 දක්වා නැවත ඉහළ යනු ඇත. 1950 සිට ශ්‍රී ලංකාවෙහි ද මර්තනතාව සැලකිය යුතු ලෙස අඩුවීමෙන් පවතී. 1950-1955 දී 19.8 ක් වූ එය 2005-2010 දී 6.5 ක් විය. මර්තනතාවෙහි අඩුවීමට බලපා ඇති හේතු රැසකි. ඒ අතර, සෞඛ්‍ය අංශයේ සංවර්ධනය හා රාජ්‍ය අංශයේ ප්‍රසාරණය ප්‍රධාන වේ. ව්‍යාප්ත වන රෝග නිවාරණය සඳහා අත්‍යවශ්‍ය පියවර රැසක් ගෙන තිබීම ද මේ සඳහා හේතු වී ඇත. උදාහරණ ලෙස, 1870 දී කොළරා රෝගය පාලනයටත්, 1940 දී මැලේරියා රෝගය පාලනයටත් ගත් ක්‍රියාමාර්ග පෙන්වා දිය හැකිය. එමෙන් ම සෞඛ්‍ය අංශය සඳහා දියුණු තාක්ෂණික ක්‍රම වැඩිපුර යොදා ගැනීම, පවුල් සෞඛ්‍ය සේවිකාවන් පුහුණු කිරීම ආදිය සෞඛ්‍ය අංශයේ දියුණුවට තවදුරටත් ඉවහල් වූ අතර, මේ සියල්ලෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ මර්තනතාව පහත වැටී තිබේ.

4 වන රූපසටහන

ගෝලීය සහ ශ්‍රී ලංකීය මර්ත්‍යතා අනුපාතය (1,000 ට): 1950 - 2050

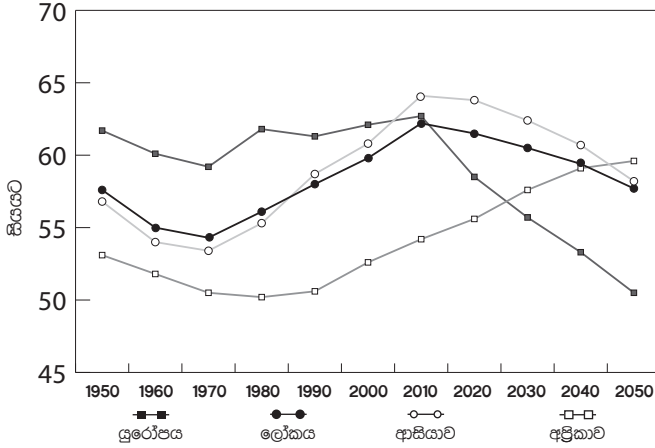
මූලාශ්‍රය: United Nations, World Population Prospects: The 2010 Revision (2010-2050)

ජීවිත අපේක්ෂාවෙහි ඉහළ යාම

ජීවිත අපේක්ෂාවෙහි ඉහළ යාම ද වියපත් ජනගහනය ඉහළ යාමට හේතු වේ. වියපත් ජනගහනය වැඩි කාලයක් ජීවත් වීමත්, එය අඩුණ්ඩ ව සිදුවීමත් සමඟ එ කී වයස් කාණ්ඩයෙහි ජනගහනය ඉහළ යයි. ගෝලීය වශයෙන් ගත් කල 1950 - 1955 දී අවුරුදු 46.6 ක් වූ උපතේ දී ජීවිත අපේක්ෂාව 2005-2010 වන

5 වන රූපසටහන

වයස අවුරුදු 15 සහ 59 අතර ජනගහනය: 1950 - 2050

මූලාශ්‍රය: United Nations, World Population Prospects: The 2010 Revision (2010-2050)

විට වයස අවුරුදු 67.6 ක් දක්වා වයස අවුරුදු 21 කින් වැඩි වී ඇත. එක්සත් ජාතීන් ගේ ලෝක ජනගහන අපේක්ෂාවලට අනුව මෙය 2045 - 2050 වන විට අවුරුදු 75.5 දක්වා වැඩි වනු ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ ද ජනගහනය වියපත් කරමින් ජීවිත අපේක්ෂා අනුපාතය සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගොස් ඇත. එය 1946 සිට සීඝ්‍ර ලෙස ඉහළ යාමක් පෙන්නුම් කරයි. 1946 දී පැවති පිරිමි ජීවිත අපේක්ෂාව වයස අවුරුදු 43.9 සිට 2010 වන විට වයස අවුරුදු 71.2 දක්වා වැඩි විය. එ මෙන් ම කාන්තාවන් ගේ ජීවිත අපේක්ෂාව 1946 දී පැවති වයස අවුරුදු 41.6 සිට 2010 වන විට වයස අවුරුදු 77.4 දක්වා ඉහළ ගොස් ඇත.

ජනගහනය වියපත් වීමේ වේගය

වියපත් ජනගහනය වැඩිවීමේ වේගය මුළු ජනගහනය වැඩිවීමේ වේගයට වඩා ඉහළ ය. 1950 දී වයස අවුරුදු 60 ට ඉහළ ජනගහනය මිලියන 204 ක් විය. එය වර්තමානය වන විට එ මෙන් තෙගුණයක් බවට පත් ව ඇත. 2050 වන විට එය වර්තමානයේ මෙන් තෙගුණයක් වනු ඇතැයි ගණන් බලා ඇත. 1950-1955 දී වියපත් ජනගහනයේ සාමාන්‍ය වාර්ෂික වර්ධන අනුපාතය සියයට 1.7 ක් ව පැවතිණි. එය බොහෝ දුරට එ වකට පැවති මුළු ජනගහන වර්ධන අනුපාතයට සමාන ය. වසර 2005-2010 වන විට වියපත් ජනගහනයේ වර්ධන අනුපාතය සියයට 2.6 ක් දක්වා වැඩි වී ඇති අතර, එය සියයට 1.2 ක් වන මුළු ජනගහනයේ වර්ධන අනුපාතයට වඩා බොහෝ ඉහළ ය.

ජනගහනය වියපත් වීමේ සමාජ ආර්ථික බලපෑම්

ජනගහනය වියපත් වීම ආර්ථිකයේ සහ සමාජයේ විවිධ අංශ කෙරේ බලපෑම් සිදුකරයි. එ සේ බලපෑම් සිදුකරන ප්‍රධාන පාර්ශ්ව ලෙස ශ්‍රම සැපයුම, ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ, නිෂ්පාදනය, ඉතුරුම් සහ ආයෝජනය, රාජ්‍ය මූල්‍ය, රාජ්‍ය ණය, ආදායම, සේවා නියුක්තිය සහ සෞඛ්‍ය අංශය පෙන්වා දිය හැකිය.

ශ්‍රම සැපයුම කෙරේ ඇති කරන බලපෑම

රටක ආර්ථික සෞභාග්‍යය කෙරෙහි වරට ශ්‍රම බලකායේ ප්‍රමාණය සහ තත්ත්වය බෙහෙවින් බලපායි. රටක වත්මන් සහ අනාගත ශ්‍රම සැපයුමෙහි ප්‍රමාණය සහ ව්‍යුහය ජන විකාශනය (Demographic Change), සහභාගිත්ව අනුපාතය, ශ්‍රම බලකායට එකතුවීමට මිනිසුන් දක්වන කැමැත්ත, ශුද්ධ සංක්‍රමණය (Net Migration Patterns), වැඩ කරන පැය ගණන සහ ප්‍රමාණය යන සාධක මත තීරණය වේ. මෙයින් වැඩ කරන ජනගහනයේ ප්‍රමාණය තීරණය කරන වඩා වැදගත් ම සාධකය වන්නේ ජනගහන ව්‍යුහයේ වෙනස් වීමයි. එනම් මුළු ජනගහනයෙන් වියපත් ජනගහනයේ ප්‍රමාණය ඉහළ යාම නිසා ශ්‍රම බලකායෙහි සහභාගිත්වය අඩුවන අතර එය ශ්‍රම සැපයුම සහ එහි වර්ධන උපනතිය අඩුවීමට හේතු වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ වැඩිකරන ජනගහනයෙහි (වයස 15-59) දායකත්වය 2011 දී සියයට 65 කි. එය 2051 දී සහ 2101 දී පිළිවෙලින් සියයට 56 ක් සහ සියයට 52 ක් දක්වා අඩුවීමට හැකි බව අපේක්ෂා කෙරුණු කර ඇත.

ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ කෙරේ ඇති කරන බලපෑම

රටක ජනගහනය වියපත්වීම, ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළෙහි ප්‍රාග්ධනය සඳහා පවතින ඉල්ලුම සහ සැපයුම යන දෙ අංශයට ම බලපායි. කුටුම්භ, සමාගම් සහ රජය යන අංශවලට ආයෝජනය සඳහා ප්‍රාග්ධනය අවශ්‍ය වේ. ජනගහනය වැඩි වැඩියෙන් වියපත් වීමත්, ජනගහනයේ වර්ධනය අඩුවීමත් නිසා තම නිවාස යටිතල පහසුකම් සඳහා වන ඉල්ලුම ද පහළ බසී. එ විට ප්‍රාග්ධනය සඳහා පවතින ඉල්ලුම ද අඩු වේ. අනෙක් අතට ප්‍රාග්ධන සැපයුම මත ජනගහනය වියපත්වීමේ බලපෑම, ආයෝජනයට ලබාගත හැකි මුදල් හා සම්බන්ධ ය. එනම්, රටක වියපත් ජනගහනය වැඩිවීම නැතහොත් විශ්‍රාමික ජනගහනය ඉහළ යාම ආර්ථිකයක ඉතිරිකිරීමේ අනුපාතය පහළ යාමට හේතු වේ.

නිෂ්පාදිතය සඳහා සිදුකරන බලපෑම

වියපත් ජනගහනය වැඩිවීම හා නිෂ්පාදිතය අතර සෘණාත්මක සම්බන්ධතාවක් තිබේ. ජනගහනය වියපත්වීම රටක ශ්‍රම බලකාය පහළ යාමට හේතුවන අතර එය නිෂ්පාදිතය අඩුවීමට හේතු විය හැකි ය. වියපත් සේවකයන් ගේ කාර්යක්ෂමතාව අඩු බැව් පිළිගත යුතු සත්‍යයකි. උදාහරණයක් වශයෙන්, කම්මාන අංශය ගත්විට ඒ සඳහා ශාරීරික වශයෙන් යහපත් ශ්‍රම සැපයුමක් අවශ්‍ය ය. එ බැවින්, එ වැනි රැකියා ආශ්‍රිත නිෂ්පාදිතය අඩුවිය යුතු ය. සමාගම් සැම විට, ඒවායේ නිෂ්පාදිතය වැඩි කිරීම සඳහා යොදා ගනු ලබන්නේ සෞඛ්‍ය සම්පන්න, යෝග්‍ය ශක්තිමත් සේවා නියුක්තිකයන් ය. එවන් තත්ත්වයක් යටතේ ජනගහනය වියපත් වීම යනු නිෂ්පාදිත පහළ යෑම සඳහා හේතුවකි.

ඉතුරුම් සහ ආයෝජනය සම්බන්ධයෙන් සිදුකරන බලපෑම

ඉතිරිකිරීමේ ජීවන චක්‍රීය න්‍යායයෙන් (The Life-cycle Theory of Savings) පැහැදිලි කරන ආකාරයට, අනාගත පරිභෝජනය වෙනුවෙන් වත්මන් පරිභෝජනය හා ඉතුරුම් අතර තෝරාගැනීමක් පුද්ගලයින් විසින් සිදුකරනු ලබයි. මෙම න්‍යායට අනුව, පුද්ගලයින් ගේ ධනය හෝ වත්කම් වැඩිකරන කාලය තුළ වැඩිවන අතර, විශ්‍රාම යන වයස වන විට එහි උපරිමයට ම පැමිණේ. එතැන් සිට ජනගහනය වියපත් වීමත් සමඟ එ කී රැස් කරගත් ධනය ඔවුන් ගේ විශ්‍රාමික දිවියේ පරිභෝජනය වෙනුවෙන් වැය කරනු ඇත. මෙය රටක ඉතුරුම් සඳහා අයහපත් ලෙස සිදුවන බලපෑමකි. මෙ කී තත්ත්වය වඩා බරපතල ලෙස සිදුවනුයේ ප්‍රමාණවත් අයුරින් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ නොමැති රටවලට ය. බොහෝමයක් තුන්වන ලෝකයේ රටවල ප්‍රමාණවත් විශ්‍රාමික ප්‍රතිලාභ ක්‍රමයක් විශ්‍රාමික පුද්ගලයන් සඳහා නොමැත. එවැනි රටවල ඉතුරුම් සඳහා මෙම වියපත් ජනගහනය වැඩිවීම වැඩියෙන් බලපානු ඇත. ඕනෑ ම ආර්ථිකයක ඉතුරුම් අඩුවීම යනු ආයෝජන පහළ යාමට හේතුවකි. ඒ අනුව පෙනී යන්නේ රටක ජනගහනයේ වියපත් ජනගහනය ඉහළ යාම ආර්ථිකයක ප්‍රධානම සංරචක දෙක වන ඉතුරුම් සහ ආයෝජන සඳහා අයහපත් ලෙස බලපාන බවයි.

මූල්‍ය අංශයට සිදුවන බලපෑම

ජනගහනය වියපත් වීම නිසා විශ්‍රාම වැටුප් සහ සෞඛ්‍ය සඳහා

අති විශාල මුදලක් වෙන් කිරීමට සිදුවේ. එය රටක ආර්ථිකයට අමතර බරකි. සෞඛ්‍ය වියදම් සහ විශ්‍රාම වැටුප් වියදම රාජ්‍ය අය වැය ලේඛනයක ප්‍රධාන ම අංශ දෙකක් වේ. එය අය වැය පරතරය පුළුල් කිරීමට බෙහෙවින් ම ඉවහල් වේ. අනෙක් අතට ජනගහනය වියපත් වීමත් සමඟ නිෂ්පාදිතය පහළ යන බැව් ඉහතින් අනාවරණය කෙරිණි. නිෂ්පාදිතය පහළ යාම බදු ආදායම අඩුවීමට හේතු වේ. (එයින් ද පැහැදිලි වන්නේ, ජනගහනය වියපත් වීම නිසා බදු ආදායම අඩුවන අතර වියදම ඉහළ යන බව යි.) එය අය වැය හිඟය නො නවත්වා ඉහළ යෑමට ඉවහල් වෙයි.

සෞඛ්‍ය කෙරෙහි ඇති කරන බලපෑම

ජනගහනය වියපත් වීම නිසා විශේෂයෙන් ම බලපෑම් සිදුවන අංශයක් ලෙස සෞඛ්‍ය අංශය හඳුනාගත හැකි ය. සාමාන්‍යයෙන් තරුණ ජනගහනයට වඩා වැඩි, සෞඛ්‍ය පහසුකම් සහ සේවා වියපත් ජනගහනය සඳහා අවැසි ය. එ ලෙස ම, ඔවුන් ගේ රෝගී තත්ත්ව වල ස්වභාවය සහ ඒවාට බලපාන හේතු ද බොහෝදුරට වෙනස් ය. ඒ සඳහා ඉහළ පිරිවැයක් සහිත විශේෂිත සහ වෘද්ධ චිකිත්සාව (geriatrics) සහිත සෞඛ්‍ය පහසුකම් අවශ්‍ය වනු ඇත. ඒ වගේම වියපත් බව වැඩිවීම සමඟ chronic වැනි රෝගී තත්ත්වයක් ඇති වේ. මෙම රෝගී තත්ත්ව මගහරවා ගැනීම සඳහා විශාල පිරිවැයක් දැරීමට සිදුවනු ඇත. එ මඟින් පැහැදිලි වන්නේ, වියපත් ජනගහනය වැඩිවීම සහ වයස් ව්‍යුහය තරුණයාගෙන් වැඩිහිටියා දක්වා වෙනස්වීම, එ කී ජනගහනයේ සෞඛ්‍ය තත්ත්වය වඩාත් වර්ධනය කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත්, නවීන උපකරණ අවශ්‍ය කරයි. එවැනි උපකරණ සඳහා යොදවන ඉහළ පිරිවැය, රාජ්‍ය පිරිවැය සඳහා අතිරේක බරක් වේ.

ශ්‍රී ලංකාව වැනි සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවලට එවැනි තත්ත්වයක් අය වැය පරතරය තව තවත් පුළුල් වීම සඳහා හේතු කාරකයක් වනු ඇත. වයස් ව්‍යුහයේ සහ ජීවිත අපේක්ෂාවෙහි සිදුවෙමින් පවතින වෙනස්කම් සෞඛ්‍ය අංශයේ සේවා කෙරේ ඇති ඉල්ලුම සඳහා බලපා ඇත. නාණ්ඩ, සේවා සහ ප්‍රාග්ධනය සඳහා වූ සමස්ත සෞඛ්‍ය වියදම 1990 දී පැවැති රුපියල් බිලියන 12 සිට 2008 වන විට රුපියල් බිලියන 154 ක් දක්වා වැඩි වී ඇත. (National Health Expenditure 1990 -2008). එය දළ ජාතික නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 3.5 ක් පමණ වේ. එ සේ ම සෞඛ්‍ය සේවාව වෙනුවෙන් රාජ්‍ය අංශය විසින් දරනු ලැබූ මුළු පිරිවැය 2010 වන විට 1990 දී පැවැති රුපියල් බිලියන 5 රුපියල් බිලියන 74 ක් දක්වා ඉහළ නැග ඇත. එය දළ ජාතික නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 1.3 කි. (ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වාර්තා 1979 සහ 2010).

ජනගහන පුරෝකථනවලට අනුව, වසර 2025 වන විට දළ ජාතික නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස 0.4 ක ප්‍රමාණයක් වියපත් ජනගහනයේ සෞඛ්‍ය අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් වැය වනු ඇත. ඒ මෙන් ම, වසර 2101 වන විට එම තත්ත්වය තවදුරටත් ඉහළ ගොස් දළ ජාතික නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 0.9 ක් වනු ඇත.

ආදායම හා සේවා නියුක්තිය කෙරෙහි ඇති කරන බලපෑම

ජනගහනය වියපත්වීම නිසා මිනිසුන් ගේ ජීවිතයේ පස්වීම

කාලයට ප්‍රමාණවත් ආදායමක් නොමැතිවීම හා බැඳුණු ගැටලු රාශියක් ඇති වෙයි. ඇතැම් රටවල වියපත් ජනගහනය සඳහා විධිමත් සහ ප්‍රමාණවත් විශ්‍රාමික ප්‍රතිලාභ ක්‍රම නොමැත. එවැනි රටවලට වැඩිවන ජීවන වියදම සමඟ විශ්‍රාමික ප්‍රතිලාභ නිරතුරුව ගැලපීමට සිදුවේ. නිතර නිතර එ ලෙස ප්‍රතිපත්ති සංශෝධනය කිරීම රටකට අපහසු කාර්යයකි. එය රටෙහි මූල්‍ය අංශය කෙරෙහි ද අවාසිදායක ය.

ශ්‍රී ලංකාව සම්බන්ධයෙන් ගත් කල, වයසක ජනගහනයෙන් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් විධිමත් විශ්‍රාමික ප්‍රතිලාභ ක්‍රමයක පිහිට නොලබයි. දැනට ක්‍රියාත්මක විධිමත් විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ ක්‍රම වන්නේ රාජ්‍ය සේවා විශ්‍රාම, සේවක ආර්ථසාධක අරමුදල්, සේවක භාරකාර අරමුදල් සහ අනුමත පෞද්ගලික විශ්‍රාම අරමුදල්වලින් ලැබෙන ප්‍රතිලාභ යනාදිය ය. එ සේ ම, ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින විශ්‍රාම ක්‍රමය පහළ ආවරණයකින් යුතු වන අතර එය වැඩිවන ජීවන වියදම හා සමාන්තර ව නො සැකසෙයි. ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහනයෙන් සියයට 10-15 වඩා විශ්‍රාම පහසුකම් නොමැත. බොහොමයක් විශ්‍රාම යෝජනා ක්‍රම මගින් සපයන ප්‍රතිලාභ දර්දතා මායිමට වඩා අඩුය.

විශේෂයෙන්ම, පෞද්ගලික අංශයේ සහ අවිධිමත් අංශයේ සේවය කරන සේවකයෝ මෙම ගැටලුවට බොහෝ මුහුණ දෙති. වියපත් ජනගහනය වැඩිවීමත් සමඟ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ වෙනුවෙන් දරන රාජ්‍ය පිරිවැය ද ඉහළ යයි. එය රාජ්‍ය මූල්‍ය, රාජ්‍ය ආයෝජන සහ ආර්ථික සංවර්ධනය සම්බන්ධයෙන් අයහපත් ලෙස බලපායි. ශ්‍රී ලංකාවේ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ වෙනුවෙන් වෙන්කරනු ලබන වියදම සැලකිය යුතු අයුරින් ඉහළ ගොස් ඇත. වර්තමානය වන විට වර්තන වියදමින් සියයට 10 ක් පමණ රාජ්‍ය අංශයේ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ වෙනුවෙන් කැපකොට තිබේ. එය ඉදිරියේ දී සියයට 20 ක් පමණ වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

රාජ්‍ය ණය කෙරෙහි ඇති කරන බලපෑම

වියපත් ජනගහනය වැඩිවීමත් සමඟ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සහ සෞඛ්‍ය සඳහා වන රාජ්‍ය වියදම දිනෙන් දින ම ඉහළ යයි. එ විට, අය වැය හිඟයකින් පීඩා විඳින රටවලට රාජ්‍ය වියදම තුලනය කිරීම සඳහා ණය මත යැපීමට සිදුවෙයි.

සමාජයීය වශයෙන් ඇති වන බලපෑම

ජනගහනය වියපත් වීම ආර්ථිකයට පමණක් නොව සමාජයට ද විවිධ ආකාරයෙන් බලපායි. ඒ අතරට වැඩිහිටියන් ගේ සෞඛ්‍ය ගැටලු හේතු කොට ගෙන පවුල් බර වැඩිවීම, වැඩිහිටි වැන්දඹු බව සහ දුගී බව ඉහළ යාම අයත් වෙයි. එ සේ ම, අඩු කුසලතාව, සම්පත් හිඟකම, නිරෝගී බව අඩුකම වැනි ඇතැම් සාධක හේතුවෙන් පැන නැගිය හැකි දුප්පත්කම හේතුවෙන් ද සමාජයීය ගැටලු හටගනියි.

විසඳුම් සහ ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ග

වියපත් ජනගහනය ඉහළ යෑම තුළින් නිර්මාණය වන බොහොමයක් ගැටලු ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්ට බලවත් අභියෝගයකි. එ සේ වුව ද, මෙම ගැටලුවලින් ආර්ථිකයට සහ සමාජයට සිදු විය හැකි සෘණාත්මක බලපෑම් පාලනයට අවශ්‍ය

පිළියම් යෙදීම කල් දැමිය නො හැකි ය. එ බැවින් අවශ්‍යයෙන් ම අනුගමනය කළ යුතු ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් පහතින් විස්තර කොට ඇත.

වැඩකරන අවුරුදු ගණන වැඩිකිරීම සහ විශ්‍රාම වැටුප් ප්‍රතිසංස්කරණ දියත් කිරීම.

විශ්‍රාම යෑමේ කාලය පිළිබඳ තීරණ ගැනීමේ හිදහස වැඩකරන මිනිසුන්ට ලබා දීම මේ සම්බන්ධයෙන් ගත යුතු මූලික ම ක්‍රියාමාර්ග යක් ලෙසින් හඳුන්වා දිය හැකිය. එම නිසා, ඵලදායීතාව සහ ප්‍රායෝගික කැමැත්ත මත පදනම් ව විශ්‍රාම යන වයස අවුරුදු 65 - 67 දක්වා දීර්ඝ කළ යුතු ව තිබේ. මෙම ප්‍රතිපත්තියට අනුකූලව ප්‍රංශය, ඊශ්‍රායලය, ශ්‍රීසිය, එක්සත් රාජධානිය වැනි බොහොමයක් රටවල් විශ්‍රාම යෑමේ වයස සම්බන්ධ නීතිමය කාල රාමුව වෙනස් කර ඇත. එසේ ම, ජර්මනිය සහ ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදය ද මෙම ප්‍රතිපත්ති පිළිගෙන තිබේ. මෙවැනි ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයේ දී සේවා විසුක්තිය පිළිබඳව ද සලකා බැලිය යුතුය. ඉහළ සේවා විසුක්තියක් සහිත රටවලට මෙවැනි ප්‍රතිපත්ති උචිත නොවේ.

මිනිසුන්ගේ ආයු කාලය වැඩිවෙමින් පවතින නිසා සාපේක්ෂ වශයෙන් අඩු වයසක දී සේවකයකු විශ්‍රාම ගන්නා විශ්‍රාම දීමනා ගෙවමින් නිවසට සීමාකිරීම සේවකයා ගේ පැත්තෙන් මෙන් ම ආර්ථිකය පැත්තෙන් ද වරදකි. මේ නිසා විශ්‍රාම යෑමේ වයස් සීමාව ඉහළ ගැන්වීම පිළිබඳ ව වසර ගණනාවක සිට ම දේශපාලන, සමාජ සහ වෛද්‍ය සාකච්ඡාවලට පාදක වී තිබේ. නමුත් ආයු කාලය වැඩිවීමට අනුලෝම ව විශ්‍රාම යෑමේ වයස් සීමාව වැඩි කිරීම ද ගැටලු උපදවන්නකි. වයසට යෑමත් සමඟ ම පුද්ගලයකු ගේ ශාරීරික හැකියාවන් හීනවන අතර, එය ඔහු ගේ දෛනික වැඩකටයුතු කෙරෙහි බලපායි. මෙවැනි තත්ත්වයක් තුළ වැඩිහිටි ජනගහනය රටක ශ්‍රම හමුදාවට සක්‍රීය ලෙස දායක කර ගන්නේ නම් එය මනා සූදානමක් සහිත ව කළ යුතු ය.

ලොව ආර්ථිකමය වශයෙන් දියුණු රටවල, විශේෂයෙන් ම ෆින්ලන්තය ඇතුළු යුරෝපීය රටවල වියපත් සේවකයන් හා සම්බන්ධ දිගුකාලීන පර්යේෂණ ගණනාවක් සිදුකරමින් පවතී. "කාර්යය හැකියා දර්ශකය" (Work Ability Index -WAI) යනු සේවකයන් විසින් ම තම වර්තමාන හා අනාගත වැඩකිරීමේ හැකියාව අගය කළ හැකි ක්‍රම වේදයකි. මෙම දර්ශකය සහ වෙනත් මිනුම් භාවිත කරමින් සේවකයන් ගේ වයස් කාණ්ඩවලට පොදු වූ ශාරීරික හා මානසික සීමා හඳුනාගෙන ඒ අනුව ඔවුන්ගේ දෛනික වැඩ කටයුතු සැලසුම් කිරීමට, නව උපකරණ හඳුන්වා දීමට, රැකියා ස්ථානයේ කළ යුතු දෛනික ව්‍යායාම ක්‍රම හඳුන්වා දීමට ක්‍රියා කොට තිබේ. උදාහරණයක් ලෙස, වියපත් සේවකයන් හට රාජකාරී වැඩ වාර සහ වැඩ මුර ක්‍රම ආදිය හඳුන්වා දිය හැකිය.

සෞඛ්‍ය ක්ෂේත්‍රය දියුණු කිරීම

ජනගහනය වියපත් වීම හේතු කොට ගෙන බොහොමයක් රටවල සෞඛ්‍ය පාලන ක්‍රම සඳහා යොදවන වියදම් සම්බන්ධයෙන් ගැටලු මතු වී තිබේ. එහෙයින් වැඩිහිටියන් ගේ කායික සෞඛ්‍යය අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා විකල්ප ක්‍රම හඳුන්වා දීම අත්‍යවශ්‍ය

වෙයි. එ සේ ම, වැඩිහිටි මිනිසුන් ගේ සෞඛ්‍ය අවශ්‍යතා සඳහා යොදා ගැනෙන සෞඛ්‍ය තාක්ෂණය ද මිල අධික වකකි. මේ නිසා ජනගහනය විශපත් වීමත් සමඟ ඔවුන් ගේ සෞඛ්‍ය අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් දළ ජාතික නිෂ්පාදිතයෙන් වෙන් කළ යුතු භාගය ඉහළ දැමිය යුතු ව තිබේ. විය ශ්‍රී ලංකාව වැනි රටවල රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වය සම්බන්ධයෙන් තියුණු ගැටලු ඇතිවීමට හේතු විය හැකි ය.

වැඩිහිටි ජනගහනයේ සෞඛ්‍ය අවශ්‍යතා ඉහළ යෑම නිසා ඒ හා බැඳුණු වියදම් ඉහළ යන අතර, එම වියදම් ආවරණය කිරීමට විධිමත් සෞඛ්‍ය රක්ෂණ යාන්ත්‍රණයක් අවශ්‍ය වෙයි. සිංගප්පූරුව, කොරියාව වැනි රටවල සැලකිය යුතු ජනගහනයක් මෙ වැනි සෞඛ්‍ය රක්ෂණ යාන්ත්‍රණ තුළින් ආවරණය කෙරෙයි.

සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ

පුද්ගල ජීවිත කාලය ඉහළ යාම සමඟ වැඩිහිටියන් ගේ උන්නතිය සඳහා ප්‍රමාණවත් ප්‍රතිලාභ ක්‍රම අවශ්‍ය වන බැවින් විවිධ ප්‍රතිපත්ති විකල්ප මාර්ග ඔස්සේ ඔවුන් සඳහා සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ ක්‍රම හඳුන්වා දිය යුතුය. විශේෂයෙන් පෞද්ගලික, සංවිධානාත්මක නොවන සහ කෘෂිකාර්මික සහ අනියම් සේවාවල යෙදෙන පුද්ගලයින් රැකබලා ගැනීමට සමත් ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ ක්‍රම ආරම්භ කළ යුතුය.

ශ්‍රම වෙළෙඳපොළේ ප්‍රතිසංස්කරණ

ජනගහනය විශපත් වීම නිසා ආර්ථික වශයෙන් බොහෝ බලපෑම් ඇති වන බැවින් ශ්‍රම වෙළෙඳපොළේ ප්‍රතිසංස්කරණ සිදුකිරීම අත්‍යවශ්‍ය කටයුත්තකි. වැඩිහිටි ශ්‍රමිකයන්ගේ අඩුවන ශ්‍රම බලකාය, නිෂ්පාදිතය, සංක්‍රමණය සහ උපයෝජ්‍යතාව යනාදියේ බලපෑම් මත පදනම් ව ශ්‍රම වෙළෙඳපොළ ලිහිල්කරණය කළ යුතු ය.

අනෙකුත් ව්‍යාපාරික ප්‍රතිපත්ති

වැඩිවෙමින් පවතින විශපත් ජනගහනය නිෂ්පාදන කාර්යය උදෙසා යොදා ගැනීමට ව්‍යාපාරික ක්‍රම සහ ආයතනවල සංවිධාන ව්‍යුහය වෙනස් කළ යුතු ව ඇත. ඒ අනුව, මූලිකව ම වැඩිහිටියන්ගේ ආකල්ප වෙනස් කළ යුතු ව තිබේ. වැඩිහිටියන් යනු සේවා සම්බන්ධයෙන් ගත් කල තරණයන්ට වඩා පළපුරුදු, දක්ෂ, විශ්වාසවන්ත සහ පක්ෂපාතී කොටසකි. මෙම හැකියා

සහ පළපුරුද්ද ශ්‍රම බලකාය හරහා රටේ ආර්ථිකයට දායක කර ගැනීමට හැකිය. දිගුකාලයක් සේවය කිරීමට ඉඩ හැරීම තුළින්, ඔවුන් කාලයක් තිස්සේ ලබාගත් පුහුණුව සහ අත්දැකීම් නිෂ්පාදිතය වැඩිකිරීම සඳහා යොදා ගත හැකි ය. එ බැවින් වැඩිහිටියන්ගෙන් අතිකාල සේවා ලබාගැනීම යෝග්‍ය වේ.

සමාජය තුළ සහ පවුල තුළ වැඩිහිටියා ගේ කාර්යභාරය තවමත් සැලකිය යුතු මට්ටමක පවතී. එ බැවින්, වැඩිහිටියන් ගේ සමාජයීය වැදගත්කම සහ දායකත්වය පිළිබඳ පාසල් ළමුන් සහ තරුණ පිරිස් දැනුම්වත් කළ යුතුය.

භෞතික ප්‍රාග්ධනය වැඩි කළ පමණින් ම රටක දියුණුව අපේක්ෂා කළ නො හැකි ය. රටක ශ්‍රම හමුදාව නැතහොත් මානව සම්පත ද නිසි ලෙස කළමනාකරණය කළ යුතු වෙයි. එ බැවින් ජනගහනය විශපත් වීමත් සමඟ එම පිරිස අවතක්සේරු නො කර, ඔවුන් ඇතැම් විට තරුණ සේවකයන් හා සම තත්ත්වයෙන් හෝ වියටත් වඩා ඵලදායී ඵලයක් ලබා දෙන බැවින්, ඔවුන් රටෙහි ශ්‍රම හමුදාවට සක්‍රීය ලෙස දායක කර ගැනීමට අවශ්‍ය ප්‍රතිපත්ති තීරණ කල් තියා සකස් කළ යුතු ව ඇත. රටක වටිනාතම සම්පත වූ මානව සම්පත රැකගැනීම, ගරු කිරීම, ඔවුන් ගේ නිදහස අගය කිරීම, ඔවුනට නිසි වටිනාකමක් ලබාදීම මෙන් ම ඔවුන් පිළිබඳ අවධානයෙන් සොයා බැලීම ද අනිවාර්යයෙන් ම කළ යුතු දෙයකි.☺

ආශ්‍රය කළේ:

1. Demography of Sri Lanka: Issues and Challenges, 2000, Department of Demography, University of Colombo.
2. The Boston Consulting Group, 2011, Global Aging: How Companies Can adapt to the Reality.
3. United Nations, (2009), World Population Ageing 2009, Department of Economic and Social Affairs Population Division, New York.
4. Ravi P. Rannan-eliya and Associates, (2007), Population Ageing and Health Expenditure, Institute for Health Policy, Colombo, Sri Lanka.
5. Institute for Health Policy, (2011), Sri Lanka Health Accounts: National Health Expenditure 1990-2008, IHP Health Expenditure Series No. 2.
6. W.T.de Silva, (2007), A Population Projection of Sri Lanka for the New Millennium, 2001-2101: Trends and Implication, Institute for Health Policy, Colombo, Sri Lanka.

සංවිත වත්කමක් ලෙස රන්

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වාර්ෂික වාර්තාව ඇසුරෙන්

හැඳින්වීම

රන් ලෝකයේ ඇති ඉතාම වටිනා ලෝහවලින් එකකි. වාර්තාගත ඉතිහාසයට බොහෝ කලකට පෙර සිට ම කාසි සහ ස්වර්ණාභරණ සෑදීමේ දී මහඟු වටිනාකමකින් යුත් ලෝහයක් ලෙස රන් භාවිතා වේ. පසුගිය සියවසක කාලයේ සිට මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී වඩාත් ම පොදු පදනම ලෙස රන් සම්මත භාවිතා කර ඇත. තිවු වන ගෝලීය ආර්ථික අර්බුද සමඟ අවදානම් අඩු වත්කමක්, උද්ධමනයේ බලපෑම් මඟහරවා ගැනීමට භාවිතා කළ හැකි උපකරණයක්, ආයෝජනයක් සහ ඉහළ අගයකින් යුත් ඇප සුරැකුම් මූල්‍යයක් ලෙස එහි අගය නියම වීම හේතුවෙන් රන් මිල පෙර නොවූ විරූ තරම් ඉහළ ගොස් ඇත.

2007 වසරේ දී ඇති වූ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළෙහි කඩා වැටීමත් සමඟ, ව්‍යාපාරවලට සහ ආයෝජකයින්ට විදේශ විනිමය, කොටස් සහ දේපළ වෙළෙඳපොළ කෙරෙහි තිබූ විශ්වාසය බිඳ වැටුණි. අඩු අවදානම් වත්කමක් ලෙස රන් සඳහා වන ඉල්ලුමේ ශීඝ්‍ර ඉහළ යාම යුරෝපා කලාපයේ සහ චීනයේ ජනපදයේ ඇති වූ ණය අර්බුදවල බලපෑමෙහි ප්‍රතිඵලයක් විය. උද්ධමන පීඩන ඇතිවීම සහ ජාත්‍යන්තර මහ බැංකු විසින් රන් ආයෝජනය ඉහළ දැමීම ද රන් කෙරෙහි ඉල්ලුම වැඩිවීමට හේතු විය.

මහ බැංකු සංවිත කළමනාකරණයේ දී රන් සතු කාර්යභාරය.

ලෝක රන් කවුන්සිලයට අනුව, වෙළෙඳ භාණ්ඩයක් ව තිබියදීත්, මහ බැංකු විසින් පවත්වා ගෙන යනු ලබන තෙවන විශාලතම සංවිත වත්කම රන් වේ. එය ඉක්මවා යන්නේ චීනයේ ජනපද ඩොලර් සහ යුරෝවලින් අගයන ලද වත්කම් පමණි. මූල්‍ය පද්ධතියේ ව්‍යාකූලතා පවතින අවස්ථාවලදී පවා හැකි උපරිම මට්ටමින් රටක විදේශ සංවිතවල වටිනාකම ස්ථාවර ව පවත්වා ගැනීම මෙයට ප්‍රධාන වශයෙන් ඉවහල් වේ.

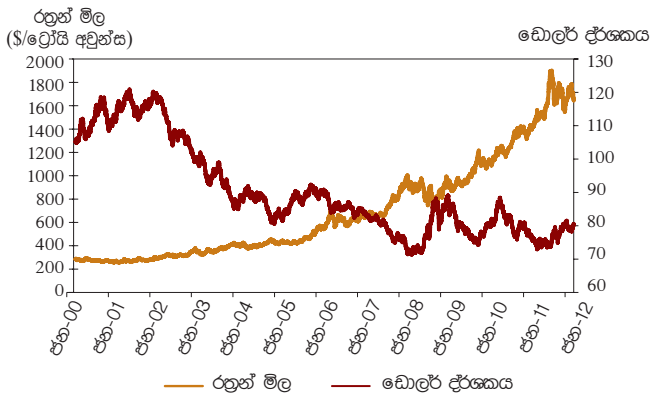
අඩු අවදානම, ඉහළ ද්‍රවශීලතාව සහ ධනාත්මක ප්‍රතිලාභ වැනි සංවිත කළමනාකරණයේ ප්‍රධාන අරමුණු ද රන් මගින් සපුරාලයි.

ඒ සඳහා පහත සඳහන් කරුණු හේතු වේ.

- ඉහළ මට්ටමේ ආයෝජන ශ්‍රේණිගත ආයතන සමඟ පවත්වාගෙන යනු ලබන තැන්පතු, ඉහළ ගුණාත්මක බවින් යුත් ස්වෛරීත්ව ණය සහ බැඳුම්කර මෙන් ම විශේෂ ගැනුම් හිමිකම් වැනි ප්‍රධාන වත්කම් වර්ග කීපයක පමණක් ආයෝජනය කිරීමට බොහෝ මහ බැංකු තම ආයෝජන මාර්ගෝපදේශ මගින් සීමා කර ඇත. කෙසේ වෙතත්, බොහෝ ස්වෛරීත්ව වත්කම්වල ණයෙහි ගුණාත්මක භාවය තියුණු ලෙස පිරිහී ඇති බැවින් ස්වෛරීත්ව ණය වුව ද ණය අවදානමෙන් තොර හෝ වන බව මෑත කාලීන අර්බුද පෙන්වා දී තිබේ. මෙ වැනි පරිසරයක් තුළ ණය අවදානමින් හෝ ගනුදෙනු පාර්ශ්වකරුගේ අවදානමින් හෝ තොර වූ හිසා ලෝකයේ ඇති සෑම මහ බැංකුවක් සඳහා ම ඉහළ ම සුදුසුකම් ලත් සංවිත වත්කම බවට රන් පත් වනු ඇත.
- අතීතයේ පටන් උද්ධමනය හා පැහැදිලි සහසම්බන්ධයක් රන්වලට ඇත. මේ හිසා, මහ බැංකුවලට රන්වල ආයෝජනය කිරීමෙන්, ඉහළ උද්ධමනකාරී තත්ත්වයක් තුළ වුවද, තම ආයෝජන කළඹ මුහුණ දෙන උද්ධමන අවදානම අවම කර ගත හැක. තවද, විශේෂයෙන් අර්බුදයක් පවතින කාලයක දී රටක් සතුව පවතින රන් සංවිත, වලංගු ව්‍යවහාර මුදල කෙරෙහි මෙන් ම මහ බැංකුව කෙරෙහි ද පවතින මහජන විශ්වාසය වැඩිදියුණු කරයි.

බොහෝ මහ බැංකු ඔවුන්ගේ සංවිත වත්කම ජනපද ඩොලර් වලින් අගය කරයි. වටිනාකම රැස්කිරීමේ විකල්පයක් ලෙස යොදාගත හැකි බැවින් රන් මිල සහ චීනයේ ජනපද ඩොලරයේ අගය අතර සෘණ සම්බන්ධතාවක් දැක්වීමට ලැබේ. එබැවින් රන් බවට පත් කිරීමෙන්, ඩොලරය අවප්‍රමාණය වීම හේතුවෙන් විදේශ සංවිත කෙරෙහි ඇතිවන අවදානම වළක්වා ගත හැක.

1 වන රූප සටහන

මූලාශ්‍රය: බිලිමිබර්න් මූල්‍ය දත්ත

ඩොලර් දර්ශකයේ සහ රන් මිලෙහි වෙනස්වීම් 2000 - 2011

■ ලෝක ආර්ථික අර්බුදකාරී තත්ත්ව හමුවේ වෙනත් වෙළෙඳපොළ තුළ දුවශීලකා ප්‍රශ්න පැවතියදීත් රන් වෙළෙඳපොළ තුළ මනා දුවශීලකාවක් පැවතුණි. වෙළෙඳපොළ මිල උච්චාවචනවල දී විවිධාකාරයට ප්‍රතිචාර දක්වන, විවිධ ගනුදෙනු අපේක්ෂා සහිත ගැණුම්කරුවන් හා විකුණුම්කරුවන් රන් වෙළෙඳපොළෙහි දුවශීලකාව පවත්වාගෙන යාමට ආධාර වේ. මූල්‍ය වත්කම් මෙන් නොව, රන් සඳහා වන ඉල්ලුම් ප්‍රභවය ආයෝජන අරමුණ මත පමණක් රඳා නො පවතී. තව ද, ගනුදෙනුකරුවන් කිහිප දෙනෙකු ගේ සහකාරත්වයෙන් පමණක් වෙළෙඳපොළ තත්ත්ව වෙනස් කිරීමට අසීරු වන පරිදි රන් සැපයුම විවිධාංගීකරණය වී ඇත.

■ ඉතිහාසය පුරාවට ම, මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ ව්‍යාකූලතා පවතින කාලවල දී සුරක්ෂිත ආයෝජනයක් ලෙස රන් සඳහා ඉල්ලුමක් පවතී. රන් සඳහා ණය අවදානමක් නො පැවතීම සහ මූල්‍ය අර්බුදවලට පිළියම් යෙදීම සඳහා බොහෝ විට ගනු ලබන ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී වහි අගය අවප්‍රමාණය කළ නොහැකි වීම මෙයට හේතු වේ. තවද, මධ්‍යම පාර්ශ්වකරුවන්ගේ නිශ්කාන්ත ආයතන රන් ඇප වශයෙන් පිළිගැනීමට පටන් ගැනීමත් සමඟ ම ඇති වූ අර්බුදකාරී කාල වකවානුව තුළ ඒ සඳහා නව මූල්‍යමය වටිනාකමක් හිමි වී ඇත.

බටහිර ලෝකය තුළ ආර්ථික අර්බුද පැතිරී යාම නිසා 1988 වසරෙන් පසු ප්‍රථම වරට 2010 වසරේ දී ලෝකයේ දියුණු මෙන් ම නැගී එන ආර්ථිකවලට අයත්, මහ බැංකු රන් මිලදී ගැනීමේ ශුද්ධ ගැණුම්කරුවෝ වූහ.

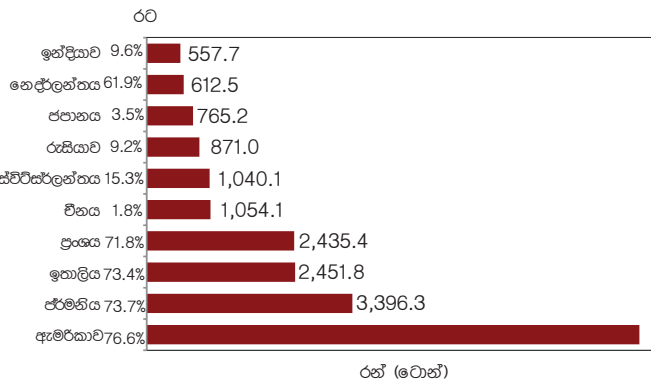
රන් සංචිත ලෙස පවත්වා ගෙන යන ප්‍රධාන ජාතීන්

2011 වසර අවසානය වන විට, ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදය එහි විදේශ සංචිත වලින් සියයට 76.6 ක් රන් වශයෙන් පවත්වාගෙන ඇත. එය ලෝකයේ රටක් සතු රන් සංචිතයෙහි ඉහළ ම අගය

වේ. ජර්මනිය, ඉතාලිය, ප්‍රංශය සහ නෙදර්ලන්තය යන රටවල් ද සිය විදේශ සංචිත වලින් සියයට 60 කට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් රන් ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලබයි.

ආසියානු කලාපයේ රටවල් සම්බන්ධයෙන් සලකා බැලීමේ දී, චීනය එහි රන් සංචිත ප්‍රමාණය ටොන් 600 සිට ටොන් 1,054 ක් දක්වා ඉහළ නැංවීමෙන් රන් සංචිත ප්‍රමාණය වැඩිකරගැනීමෙහි ලා මූලිකත්වය දරයි. පසුගිය වසර කිහිපය තුළ රන් සංචිත ප්‍රමාණය වැඩිකරගනු ලැබූ අනෙකුත් නැගී එන වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකවලට තායිලන්තය, ශ්‍රී ලංකාව, කොරියාව සහ ඉන්දියාව ද ඇතුළත් වේ.

2 වන රූප සටහන

මූලාශ්‍රය: ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල

රන් සංචිත ලෙස පවත්වාගෙන යන ප්‍රධාන රටවල් 2011 දෙසැම්බර් අවසානයට

ශ්‍රී ලංකාවේ රන් සංචිත

1990 වසරේ මුල් කාලයේ දී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව රන් ගනුදෙනු කිරීම ආරම්භ කළේ ය. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සිය විදේශ සංචිත කළමනාකරණ අරමුණු ප්‍රශස්ථ අයුරින් පවත්වාගෙන යාමේ අපේක්ෂාවෙන් ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳපොළ තුළ රන් මිල දී ගැනීමේ හා විකිණීමේ කටයුතුවල නිරත වෙමින් රන් සංචිත ප්‍රමාණය ක්‍රමයෙන් වැඩිකර ගත්තේ ය.

1990 දශකයේ දී, රන් ආනයනය සඳහා වූ පාලන නීතිරීති ඉවත් කිරීමට පෙර, දේශීය ගනුදෙනුකරුවන් වෙත නැවත විකිණීමේ අරමුණින්, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් රන් අයිතම (රන් දැඩු සහ රන් කාසි) ආනයනය කළේ ය. 1996 දී මෙම කාර්යය වාණිජ බැංකු වෙත පැවරුවේ ය. එයින් පසුව දේශීය වෙළෙඳපොළ තුළ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව රන් විකිණීමක් හෝ විකිණීම සඳහා රන් ආනයනය කිරීමක් හෝ සිදුකර නො මැත.

2009 වසරේ දී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලෙන් රන් ටොන් 10 ක් මිලදී ගැනීම මෂතකාලීන ව සිදු කළ ප්‍රධානතම රන් මිලදී ගැනීම වේ. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සිය විදේශ සංචිත වලින් සෑහෙන ප්‍රමාණයක් රන් වශයෙන් දිගටම පවත්වාගෙන යනු ලබයි. ☺